

Leto X Številka 13
Jesenice, 29. marca 1968

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik: Joža Vari — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja«, Železarna Jesenice. Telefon int. 758 in 754 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

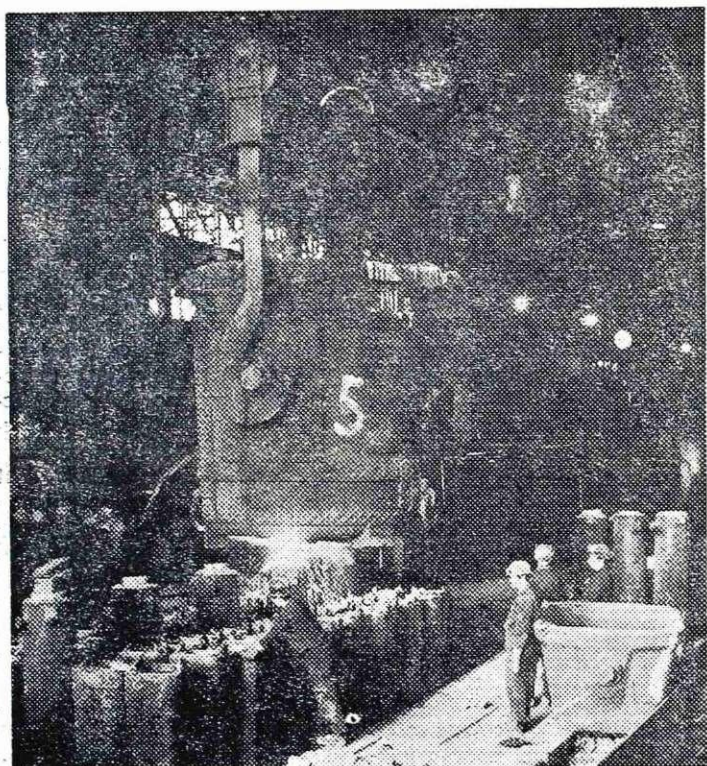
26. seja upravnega odbora

Delovne enote bodo razpravljale o gospodarskem načrtu 1968

V ponedeljek, 25. marca, je bila 26. seja upravnega odbora, ki je bila namenjena obravnavi gospodarskega načrta za l. 1968. Poleg tega so obravnavali še nekaj tekočih vprašanj in prošenj.

Gospodarski načrt za 1968 leto so sprejeli, vendar so sklenili, da ga bodo posredovali pred sejo delavskega sveta Železarne še delovnim enotam, da ga obravnavajo na zborih in k planu dodajo

ročilo o delu grupe za kategorizacijo delovnih mest in naročili upravi, da do prihodnje seje pripravi predlog stalne strokovne komisije. Upravni odbor se je strinjal tudi s predlogom postopka

Vlivanje jekla v kokile (električna peč)

svoja stališča in soglasje. Delavskemu svetu Železarne bodo posredovali plan v potrditev skupaj s pripombami delovnih enot na seji, ki bo ob koncu prvega desetdnevja aprila. Med tem časom mora uprava podjetja pripraviti sanacijski program, skladno s sklepom delavskega sveta Železarne z dne 28. februarja 1968.

Med tekočimi vprašanji so obravnavali pretežno takšna vprašanja, o katerih mora končno sklepati delavski svet Železarne in so zato vsa ta vprašanja odstopili pristojnim komisijam delavskega sveta. To so: predlog za spojitve obratne ambulante z novim zdravstvenim domom; predlog računovodstva gostinske enote ŽELEZAR o brezplačnem prenosu treh stanovanjskih barak na Strazi na Stanovanjsko podjetje Jesenice zaradi adaptacije v družinska stanovanja; letno poročilo obratne ambulante. Med ostalimi tekočimi vprašanji pa so obravnavali po-

glede nadaljnjih pritožb in gojitve sistema kategorizacije. Odobrili so začasno odprtitev delovnega mesta za žerjavovodjo ključavničarja v novi aglomeraciji. Odobrili so tudi odpis razlike, ki je nastala v poslovanju s firmo Metalimport iz Bukarešte ter nekaj službenih potovanj v inozemstvo.

Vzeli so na znanje poročilo pravne službe Železarne o sodbi Okrožnega gospodarskega sodišča iz Ljubljane o gospodarsko kazenski zadevi proti Železarni zaradi kršitve temeljnega zakona o prometnem davku. Direktorju Železarne so naročili, da mora zbrati tudi ostale podatke razsodb, ki so bile predmet razprave na skupni seji upravnega odbora, izvršnega odbora sindikalne organizacije ter tovarniškega komiteja ZKS, dne 29. julija 1967 in o tem poročati na eni prihodnjih sej delavskega sveta Železarne. Ob koncu seje so na predlog komisije rešili še nekaj prošenj.

Z zniževanjem proizvodnih stroškov bomo dosegli še boljše uspehe

V sredo, 20. marca 1968, je bil redni mesečni sestanek obratovodij in predsednikov delavskih svetov delovnih enot. Na sestanku so bili povabljeni tudi predsedniki zborov delovnih enot in predsedniki sindikalnih odborov. Sestanek je skladno s sklepom upravnega odbora sklical direktor Železarne inž. Hafner.

Najprej je direktor odgovoril na nekatera vprašanja, ki so jih postavili na prejšnjem sestanku, predvsem pa o začetku obratovanja nove valjarne žice ter o problemih, ki so nastali pri preizkušanju nove valjarne in o sprejemu delovne sile Železarne. Povedal je, da se je s sprejemom novih delavcev pojavil problem prostih postelj v samskih domovih. Tudi določilo pravilnika o delovnih razmerjih, ki določa, da morajo delavci, ki stopajo na delo v Železarno imeti najmanj 6 razredov osnovne šole bi kazalo spremeniti. Direktor inž. Hafner je predlagal, da bi pri delavcih iz bližnje in daljne okolice Jesenic, predvsem pa iz primorskih vasi, v določeni stopnji in z določenimi obvezami sprejetih delavcev, le odstopili od tega določila.

Tehniški direktor je nato poročal o stanju naročil. Povedal je, da je stanje z naročili za I. kvartal in delno

tudi za II. kvartal zadovoljivo za vse obrate, razen za hladno oblikovane profile, za jeklovlek in elektroodni oddelek, ki pa dobivajo naročila sproti. Zaradi tega in pa zaradi občutnega zmanjšanja zalog polizdelkov, skladno s sklepom delavskega sveta Železarne, so nastale težave pri programiranju proizvodnje.

Tehniški direktor je nato poročal še o problematiki proizvodnje v februarju in povedal, da v realizaciji, če razdelimo predvideni letni načrt na dvanajstine, zaostajamo za približno 10,6 milijonov N din. Največji primanjkljaj se je pojavil pri valjani žici, ker zamujamo z začetkom obratovanja nove valjarne žice in sedaj delamo v novi valjarni na dve izmeni in v stari valjarni na dve izmeni. Samo v valjani žici zaostajamo za realizacijo za 6,1 milijon N din. Treba bo zadovoljiti s polproizvodi žičarske obrate in so zato

sklenili, da bo stara valjarna žice obratovala vsaj do konca I. polletja.

Nato je tehniški direktor razložil problematiko proizvodnje po posameznih delovnih enotah. Plavž se je v februarju še vedno boril s predvidenimi zimskimi težavami, ki pa so letos bile skoraj izrazitejšje in je zato pri plavžih tudi manjša proizvodnja. Martinarna je v februarju delala dobro, boljše kot preteklo mesec, vendar je še vedno problem izven programskih šarž. V februarju je bilo takšnih šarž kar 34, to pa je otežkočalo že itak težko in problematično programiranje zaradi majhnih zalog polizdelkov. V elektrojeklarni je bilo nekaj zastojev zaradi redukcije električnega toka, na srečo manj kot smo pričakovali, nekaj zastojev (skupaj 18 ur ali 200 ton proizvodnje) pa je bilo zaradi hladilne vode. Ukrepe za odstranitev tega problema so že naredili. Elektrojeklarna pa je dosegla lep uspeh pri zmanjšanju porabe kW ur in elektrod.

(nadalj. na 2. strani)

»Povečati moramo zaupanje delovnih ljudi v Zvezo komunistov«

Med predkongresno dejavnostjo moramo povečati zaupanje delovnih ljudi, posebej delavskega razreda v Zvezo komunistov in okrepiti njeno veljavo. Tega ne moremo doseči s splošnimi gledišči in govoricenjem, marveč z uspešnim načinom dela in obravnavanjem naše družbene stvarnosti in njenih sprememb, z našimi konkretnimi gledišči in našo doslednostjo, zlasti kadar gre za popravljanje morebitnih napak.

Gospodarska in družbena reforma sta načeli mnoge družbene in politične probleme. Toda ti problemi so bili ponekod rezultat subjektivnih napak in slabosti komunistov, in sicer v glavnem na vodilnih položajih, ki zlasti v gospodarstvu niso vedno imeli pred očmi interesov vse skupnosti in ki niso disciplinirano izpolnjevali raznih sklepov. Takšen položaj je privedel tudi do dezintegracije znotraj Zveze komunistov — nekateri člani Zveze komunistov gledajo bolj na ožje interese in zato se bijejo nekorektni boji med kolektivi, kršijo se norme socialistične družbene morale in delavske solidarnosti. V odnosih med posameznimi podjetji kakor tudi podjetji in bankami, ki jih vodijo komunisti, vidimo pojave, ki jih ne dopušča niti meščanska poslovna morala. Zveza komunistov mora biti graditelj enotnosti osebnih, kolektivnih in družbenih interesov, ne pa da so njeni člani med tistimi, ki to enotnost razbijajo. Takšni pojavi spodbujajo avtoriteto Zveze komunistov Jugoslavije, slabe njeno družbeno vlogo in slabe njeno enotnost. V predkongresni dejavnosti in na kongresih je treba te pojave konkretno preučiti in storiti ukrepe za njihovo odstranitev. To tudi sicer narekuje potrebe po konkretnem postavljanju vprašanja odgovornosti članov organizacij in organov ZK. O tem smo mnogo govorili, še vedno pa nismo našli tudi načina, da bi to učinkovito izpeljali. V naši družbi je čutiti delovanje »nevidnih« sil, raznih skupin in skupinic, kar je omogočeno z neučinkovitim delom članov ZK, njenih organizacij in organov. Njihova aktivnost v predkongresnih razpravah bi v znatni meri onemogočila delovanje teh sil in neformalnih skupin, ker bi jih razgalila. Če so taki ljudje v ZKJ, jih je treba seveda izključiti.

(Iz govora predsednika Tita na slavnostni seji ZK Zagreba, 20. marca 1968)

Pred volitvami samoupravnih organov

V drugi polovici aprila bomo volili polovico članov samoupravnih organov delovnih enot in podjetja. To so že pete volitve, katere se izvajajo po temeljnih načelih predpisov v delovnih organizacijah, ko smo uvedli sistem rotacije. Spreminjanje materialnih osnov kakor tudi družbenih odnosov v naši družbi, postavlja pred kolektiv za naslednje obdobje posebno odgovorne naloge, ki jih bodo morali samoupravni organi reševati. Ne gre zato, da samoupravni organi v železarni niso do sedaj odigrali svoje vloge, vendar so letne konference in aktivni sindikalne organizacije in ZK nakazali še vrsto slabosti, ki jih bomo morali odstraniti.

Lanskoletne izkušnje nas učijo, da upravičevanje neuspehov z objektivnimi težavami kolektivu ne prinaša koristi in se bo potrebno resneje lotiti iskanja notranjih še ne izkoriščenih rezerv, če nočemo presenečenj. V železarni ne gre samo za reševanje posameznih nalog, ampak moramo ustvariti sistem, ki bo omogočal še hitrejši napredek tako v gospodarjenju kot v družbenih odnosih.

Pri izvedbi volitev v samoupravne organe so poleg formalne izvedbe važna tudi druga vprašanja, ki se jim posveča premalo pozornosti. To pa je predvsem področje dela družbeno-političnih organizacij in zato želimo, da vodstva sindikalnih odborov posvetijo volitvam vso pozornost, predvsem pa moramo posvetiti skrb, da se bodo priprave za volitve pravočasno vršile. Predvolilno aktivnost je treba izkoristiti za obravnavanje različne problematike, ki se pojavlja v delovni organizaciji — delovnih enotah, obenem pa je treba analizirati predloge za odpravo dosežanih pomanjkljivosti.

Ena od najvažnejših stvari pri predvolilnih pripravah je vsekakor izbira ustreznih kandidatov. Izbiranje kandidatov naj bo čim širše, zato pa je toliko večja odgovornost, zlasti sindikalne organizacije.

Narediti moramo vse kar je možno, da premostimo stanje, ki nas spremlja od minulega aprila. V tej zvezi je potrebno poudariti tudi rezultate, ki smo jih dosegli, vendar moramo probleme in naloge prikazovati tako, da ne bomo soočevali pozitivno z negativnim, kajti raven politične zavesti in znanja naših članov kolektiva vse to čedalje manj prenaša.

Vse naloge, ki čakajo člane samoupravnih organov ni mogoče naštetih niti predvideti, vendar iz nekaterih ugotovitev lahko zaključimo, da s postavljenimi kriteriji zagotovimo, da bodo v samoupravnih organih delovni, pošteti, napredni in sposobni člani kolektiva, ki uživajo zaupanje, da z izvolitvijo ne bodo sprejeli samo častne funkcije ampak tudi izredno odgovornost.

SREČKO MLINARIČ

Z zniževanjem proizvodnih stroškov bomo...

(nadalj. s 1. strani)

Bluming valjarna je v februarju dosegla doslej največjo proizvodnjo in je prevajala celotno proizvodnjo obeh jeklarn. Ni še zadovoljiva poraba električne energije, ki je previsoka. Tudi štekel valjarna je v februarju delala boljše, čeprav imajo še nekatere težave, za katere upajo, da jih bodo lahko kmalu odstranili. Nova valjarna žice zamuja z uvajanjem proizvodnje, ker so se pri preiskusni proizvodnji, ki je še vedno v teku pojavila določene pomanjkljivosti, ki jih ni mogoče kar tako hitro odpraviti. Sicer pa je valjarna še vedno v poizkusnem obratovanju. Stara valjarna žice pa je z dveizmenskim delom napravila toliko, kot so od nje pričakovali in programirali. Težka progja je imela primerno proizvodnjo, poraba kalorij pa je še vedno velika pa tudi problem atmosfere, ki se je pojavil z uvajanjem mazuta, še ni rešen.

Valjarna debele pločevine je delala normalno, tako progja kot odprava, zlasti je bila dobra odprava za izvoz. Nastaja pa velik problem z ravnanjem plošč, ki je v valjarni že ozko grlo in obstaja nevarnost, da se bo adjustaža zopet zatrpala. Ravnanje plošč je sicer mnogo boljše, ni pa še povsem zadovoljivo. V valjarni tanke pločevine so presegli vse plane, niso pa v tej valjarni zadovoljivi izpleti. Jeklovlek je precej pod planom, ker najprej ni imel dosti naročil, potem pa so naročila prišla s kratkimi roki dobave in ni bilo mogoče jeklovleku zagotoviti dovolj vložka, pa tudi s črno površino imajo še vedno težave. Pri proizvodnji hladno oblikovanih profilov ni problemov, samo naročil manjka.

V hladni valjarni se je stanje izboljšalo, v žičarni pa

se je poleg pomanjkanja žičarjev, ki se sedaj priučujejo, pojavil še problem vložka, ki ga nova valjarna žice ni mogla zagotoviti. Zaradi tega tudi žičarna ni mogla zagotoviti vložka žebeljarni in elektrodnemu oddelku.

Med uspehe, ki smo jih dosegli v preteklem mesecu je vsekakor treba šteti zmanjšanje zaostankov na vsega 111 ton, kar je izreden organizacijski uspeh. Lep uspeh smo dosegli tudi v šamotarni, ko smo eno peč predelali na mazut in s tem skrajšali čas pečenja od 80 na 48 ur.

V marcu se proizvodnja in odprava giblje v mejah, ki smo jih dosegli v februarju in bomo 26.000 ton odprave le s težavo dosegli zaradi zamujanja valjarne žice. Povpraševanje po žici je veliko in bi jo razmeroma lahko prodali. Ozko grlo v železarni so majhne žarilne kapacitete, ker lani v to nismo prav nič vložili in bomo letos to morali nadoknaditi.

V aprilu bomo morali napraviti 27.000 ton blagovne proizvodnje. Ključ za rešitev pa je v novi valjarni žice, saj bi le ta morala proizvesti 3.000 ton, martinarna pa vsaj toliko kot v marcu, to je približno 37.000 ton.

V razpravi so nato navzoči dopolnili poročilo tehničnega direktorja in načeli še nekatere probleme kot so težave, ki jih ima nova valjarna žice z uvajanjem proizvodnje, saj je poleg problemov uvajanja obremenjena še z redno proizvodnjo. Po drugi strani pa v valjarni menijo, da nimajo dovolj pomoči in so predlagali, da bi pri raznih popravilih ali odstranjevanju pomanjkljivosti morala imeti nova valjarna prioriteto pri vzdrževalcih. Na problematiko nove valjarne žice so dodali še problem transporta, ki bo nastal, ko bo valjarna začela redno obratovati in bo iz valjarne treba dnevno prepeljati v žičarno približno 100 ton. Govorili so tudi o

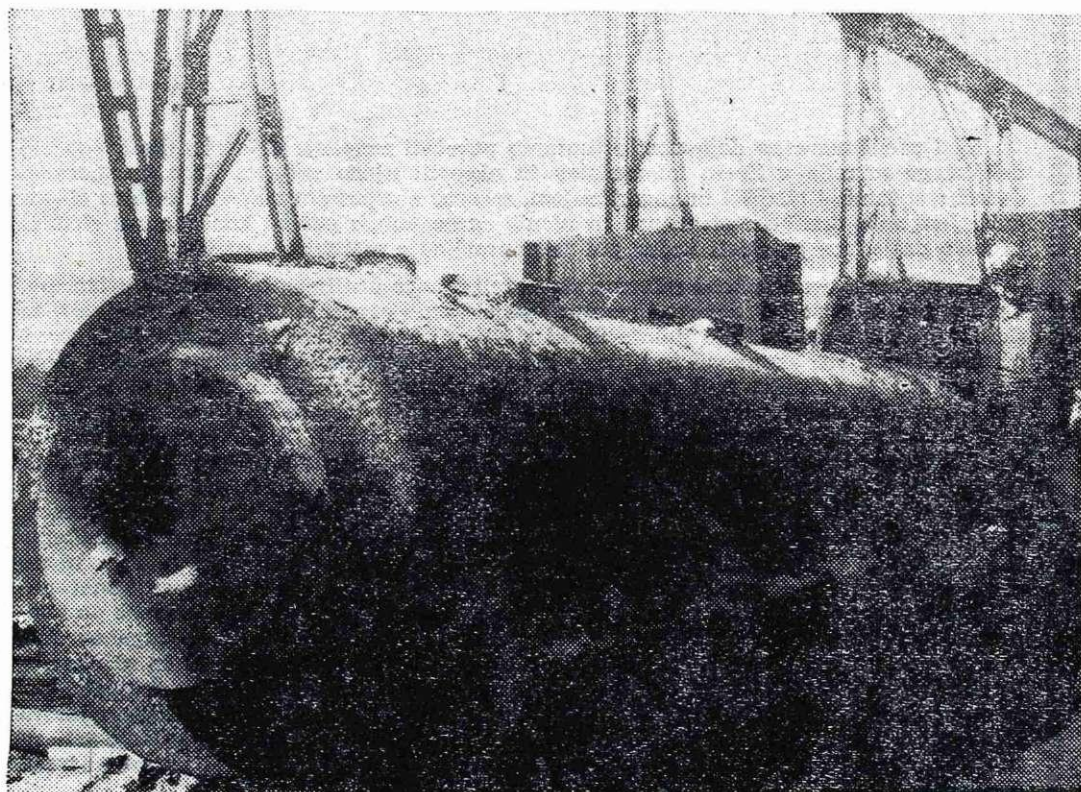
problemu odhajanja delavcev v druge obrate. Obratovodja HVŽ je prikazal problem pomanjkanja vložka v žičarni in povedal, da jim dnevno primanjkuje 11 ton, če hočejo zadovoljiti potrebe prodaje, pocinkovalnice, elektrodnega oddelka in žebeljarne.

Ob koncu sestanka je direktor SEP informiral prisotne o gospodarskem načrtu za 1968. leto in povedal da bomo morali povečati proizvodnjo, če bomo hoteli doseči predvideno realizacijo. Direktor železarne je k temu dodal, da bomo lahko dosegli boljše uspehe le, če bomo znižali stroške kalorij, povečali izplete in znižali stroške vzdrževanja.

Direktor SEP je seznanil navzoče še z oblikovanjem osebnega dohodka v februarju, po izvršeni kategorizaciji delovnih mest in korekturi cenikov. Ugotovil je, da so oblikovani relativno dobri osebni dohodki in da ni bilo bistvenih odstopanj med obrati, oziroma je odstopanje le pri majhnem številu obratov, kjer pa že analizirajo vzroke. Povedal je še, da je v februarju narasla produktivnost in da je ta uspeh zapaden v boljših osebnih dohodkih.

Za zaključek so ugotovili, da je sestanek bil koristen in da je nakazal probleme, ki jih bo morala rešiti uprava podjetja, to pa je predvsem vprašanje prioritete nove valjarne žice pri vzdrževanju ter vprašanje sprejemanja novih delavcev iz bližnje okolice, ki nimajo šest razredov osnovne šole. Menili so, da bi podobne sestanke morali organizirati tudi obratovodje in delovodje. Za prihodnji sestanek so se domenili, da bodo obravnavali kot osnovno vprašanje nadaljnje poboljšanje odnosov v vzdrževanju in eventualno o vprašanju boljšega izkoriščanja strojev in naprav ter delovnega časa.

M. P.

Naša jeklovilarna je izdelala dva odlitka za potrebe ladjedelnice 3. MAJ na Reki. Vsak tehta bruto 32 ton in je bil prevzet po prevzemnem organu Lloyd Registra. Prvega že obdelujejo na končne mere v Litostroju, drugi pa je bil odpravljen pred dnevi.

Ekonomska enota in njen dohodek

K razpravi o nadaljnjem razvoju samoupravljanja v železarni bi rad prispeval sledeče:

Teze o nadaljnjem razvoju samoupravljanja v železarni in razprave o njih, so enotne v tem, da je v ekonomskih enotah (EE) treba obračunavati in ugotavljati dohodek. V tehniki obračuna se ne bi spuščal. Znano pa je, da ima obračun stroškov po EE znatne prednosti pred centraliziranim. S takim obračunom se namreč gospodarjenje prenaša na tista mesta, kjer stroški nastajajo in kjer se za ekonomičnost dela prizadeva delovni kolektiv, ki pa mora biti tudi neposredno udeležen na doseženem uspehu.

Pri doslednem upoštevanju dohodka v ekonomskih enotah se postavljajo v glav-

nem sledeča vprašanja oz problemi:

1. Za uvedbo 100% dohodka v EE je nujno, da se obračun med EE vrši po tržnih cenah. Tržne cene pa bodo mogoče pokazale nerentabilnost določenih obratov ali EE. Ali bomo zaradi tega take obrate ukinili? Verjetno, da ne. Zaradi tega pa se bo moral prelivati dohodek.

2. Oblikujemo dohodek v EE, toda del za razširjeno reprodukcijo je treba centralizirati, da se plačajo obveznosti in določi del za planirani razvoj. Čemu naj potem služi tako formiranje dohodka v EE?

3. Pustimo ves dohodek v EE, pa nam nič ne jamči, da se v celoti ne bo tam potrošil za osebne dohodke ali pa v neracionalne investicije. S tem se denar drobi in brez

Integracija železarn s tehničnega vidika

Mnogi sodelavci v našem podjetju, pa tudi v drugih železarnah so bili mišljenja, da televizijska oddaja o integraciji ni popolnoma zadovoljila, ker ni bila jasno opredeljena. Po mišljenju nekaterih naj bi oddaja jasno odgovorila na vprašanje, kaj bo posamezno podjetje proizvajalo. Nekatera mišljenja izven železarne so bila, da je bilo stališče posameznih govornikov konservativno. Nekatera mnenja so bila celo, da je bilo vodstvo v naši železarni premalo iniciativno, češ da izgleda, da so v drugih železarnah bolj zagreti za integracijo kot pri nas.

Ker ni mogoče dati obveznih stališč podjetja, dokler ni ustreznih sklepov, lahko v tem sestavku dam samo nekatere misli in pojasnila v zvezi s tehnologijo in ostalimi pogoji za integracijo, kot jo sedaj vidimo na Jesenicah.

Prepričan sem, da je integracija zelo zdrav pojav v našem gospodarstvu in tudi za železarno napredek v smeri izboljšanja gospodarjenja. Na žalost smo pozno pristopili k reševanju tega problema v Sloveniji in verjetno v državi. Če bi bili prej napravili kaj v tej smeri, bi najbrže nekatere stvari investirali drugače kot jih sedaj. Smatram pa, da integracija pri nas ni isto kot integracija v zapadnem svetu, ker tam ustvarja kapitalist dobiček, kjer ga more, ne glede na kolektiv in mu ni hudo zapreti eno tovarno, če mu račun to kaže. Pri nas ne moremo računati na tako ostre posege, lahko pa delamo v isti smeri, vendar z metodami, ki so bližje našemu sistemu.

Združevanje mora prinesiti vsem trem kolektivom koristi, drugače ne bo uspelo in ni računati, da bi obstajalo. Formule, kako se to napravi, ni, če bi bilo to tako enostavno, sem prepričan, da bi v večji meri kot do sedaj to v naši državi že funkcioniralo. Nekatera mišljenja, da bi se formalno združili, da bi se nadalje ostal razdrobljen kapital, bi bilo treba že v začetku odklanjati in onemogočiti, ker združevanje brez

odgovornosti za osnovna in obratna sredstva celotnega novega kolektiva ne bo dalo skoro nobenih rezultatov, ali pa zelo majhne. Ker je dogovarjanje že sedaj mogoče, samo brez ustreznih finančnih obvez rezultatov niso možni. Samo združena denarna sredstva, ki bodo v novo podjetje vložena, v najbolj rentabilne projekte, bodo dala ustrezne rezultate in obvezala celotni kolektiv, da to v vlogi dobrega gospodarja upravlja in izvaja. Če si še naprej predstavljamo, da vsak kolektiv živi popolnoma za sebe s svojim računom, potem bo interes drugačen, kot če je skupen interes do enotnega kolektiva, s skupnim računom. Naloga skupnega podjetja je predvsem racionalizacija proizvodnje, to se pravi z manjšimi vložnimi sredstvi doseči večji dohodek in od večjega dohodka mora imeti korist celoten kolektiv in ne samo enota, v kateri je večji dohodek nastal.

Če preidemo na nekatere konkretne možnosti racionalizacije, ki jih je tehnična grupa predložila kot možnosti oz. variante, se moramo zavedati, da mora novo skupno podjetje do posameznega sedanjega podjetja prevzeti v pogledu zaposlenih in osnovnih ter obratnih sredstev natančne obveze. Na primer: dupliciranje so sive livarne in jeklovilvarne. Verjetno bi morali v teku časa najti metodo, da se dupliciranje ukine. Toda to zahteva

tako racionalizacijo, da je za kolektiv, ki opušta livarno, ugodnejše, da livarne nima.

Poleg nakazanega problema ljudi oz. zaposlenih nastaja še problem prodajnih cen za podjetje, ki opušta livarno za svoje izdelke. V kapitalizmu je vseeno, kje se dobiček v koncernu ustvarja. Pri nas pa je potrebno to rešiti z ustreznim sistemom obračuna. Konkretno: če naša železarna z leti opusti livarno sive in jeklovilne in kupuje odlične v Ravnah in Štorah, potem mora biti to cenejšo kot do sedaj. Če to nismo dosegli, potem ni racionalizacije. Mi smo prepričani, da je samo tak način pravilen.

Dupliciranje imamo tudi v šamotarni. Zato smatramo, da bo sistem isti: tisti, ki cenejše dela, naj bi trajno obstajal. V primeru, da pa sta obe šamotarni, to je na Jesenicah in v Štorah sposobni ustvariti dobiček v tržnih razmerah, verjetno ne bomo hiteli z ukinjanjem šamotarne v Štorah, ki je manjša in bolj zastarela.

Tripliranje proizvodnje je na lahkem progah. Pri tem imajo Ravne in Štore v montaži oz. že montirane nove srednje in lahke proge švedskega tipa, primerne za plemenita jekla. Duplicirana proizvodnja pa je delno na jeklovilku Ravne in Jesenice. Nastaja vprašanje, ali je za Slovenijo pametno imeti tri srednje in lahke proge. Odgovor je jase: najbrže ne, posebno še, ker je na Jesenicah valjarna zastarela. Vendar jeklo, ki ga prevaja jesenška valjarna, gre v veliki meri za jeklovilek in je tudi po vrednosti tako, da je za Jesenice interesantno. Na Jesenicah bi se morali odločiti ali za modernizacijo lahkih prog ali za ukinitve v naslednjih nekaj letih. Možnost nadomestitve izpadle proiz-

vodnje lahkah prog je na Jesenicah v žičarskih proizvodih in v hladno valjanih proizvodih.

Zato je odločitev, ali se bodo lahke proge ukinile in kdaj, odvisna od novega skupnega podjetja, če bo vodilo tako investicijsko politiko, da bi na Jesenicah lahko ukinili lahko progo z modernjšo proizvodnjo pri upoštevanju vseh faktorjev, ki so že zgoraj omenjeni, torej polna zaščita zaposlenih itd.

Delne stične točke so še v mehanski obdelavi, vendar verjetno tu ne bi smele nastajati težave.

Iz gornjega se vidi, da problem ni tako enostaven, da bo zahteval dosti študija, predvsem ekonomskega in bo odvisna ukinitve posameznih panog v posameznih tovarnah predvsem od tega, kakšna bo investicijska politika združenega podjetja. Jasno je, da zastarele naprave ne bodo mogle biti dolgo časa v obratovanju v kateri koli tovarni, ker samo z najmodernejšimi napravami pri svetovnih cenah surovin bomo lahko obdržali železarstvo v Sloveniji.

B. Homevec

FRANCIJA — Strokovnjaki neke mešane francosko-ameriške rudarske družbe so v bližini špansko-francoske meje odkrili nahajališče wolframa rude. Zaloge cenijo na okoli 0,5 milijona ton s povprečno vsebnostjo 1,45 % wolframovega oksida. Računajo, da bodo kmalu pričeli z izkoriščanjem tega nahajališča, kajti wolfram je zelo cenjena kovina tudi v železarski industriji. Uporabljamo jo kot dodatek različnim posebnim jeklom, v največjih količinah pa pride v poštev pri proizvodnji hitroreznih jekel, iz katerih izdelujemo nože za stružnice ter podobna orodja.

JAPONSKA — V tem času gradijo v japonskih železarnah štiri velike valjarne debele pločevine s štirimi ogroddji, ki bodo vse pričele obratovati še v letošnjem letu. Največja, ki jo gradi znana japonska železarska družba »Yawata Iron and Steel Co.«, bo imela letno zmogljivost 720.000 ton debele pločevine. Skupno bodo vse štiri

valjarne povečale proizvodno zmogljivost za debelo pločevino v japonskih železarnah za čez 2 milijona ton letno.

JAPONSKA — Ob koncu leta 1967 so imele japonske ladje, specializirane za prevažanje železove rude in premoga za koksiranje, skupno nosilnost 3,16 milijona bruto registrskih ton. Od tega je bilo 79 ladij za prevažanje železove rude in 24 ladij za prevoz premoga za koksiranje. Največja nosilnost ladij za prevažanje železove rude je bila 90.000 in za premog 59.000 bruto registrskih ton.

JUŽNOAFRISKA REPUBLIKA — Ta država je znana po tem, da ima izredno velika nahajališča kvalitete železove rude. Pred kratkim so odkrili v pokrajini Capspet novo nahajališče te železarske surovine. Njene skupne rezerve cenijo na okoli 4,2 milijarde ton. Ruda vsebuje približno 60 % železa. Nahaja pa se 100 m pod zemeljsko površino.

dobrega mehanizma za njegovo zbiranje ni perspektive razvoja politike podjetja.

Vsi navedeni problemi so obravnavani tudi v težah za reorganizacijo EE, čeprav v drugačni formulaciji.

Težave take vrste so. Praksa pa nas uči, da idealnih pogojev v gospodarstvu ni. Strinjamo pa se z ugotovitvijo, da čakati idealne pogoje pomeni v dohodku gledati samo sredstvo za neko mirmo, pravično delitev, katera lahko pride, ko smo rešili vse tržne, devizne in investicijske probleme. Do takrat pa je treba notranjo strukturo proizvodnje konzervirati s prerazdelitvijo dohodka v EE oz. znotraj EE, da ja ne bi prišlo do socialnih in ekonomskih nasprotij. Vsi pa vemo, da se takim nasprotjem v času reforme nismo ognili. Zaradi tega pa tudi nove teze za reorganizacijo EE, s katero želimo doseči boljše gospodarjenje in boljši finančni uspeh podjetja, ne

bodo brez nasprotij.

Zaradi tega se strinjamo tudi z nadaljnjo ugotovitvijo, da se dohodek v EE mora vzeti kot stalni neprekinjeni proces približevanja 100 % dohodka v EE. Tak proces skozi katerega se razbija neustrezna struktura podjetja. Tako razumljiv dohodek pa ni več sam sebi namen, pač pa je poleg samoupravljanja to ekonomski instrument za pregrupiranje k bolj racionalni strukturi podjetja.

Pri oblikovanju dohodka v EE bo treba posebno pozornost posvetiti temu, da ne bomo istega oblikovali po vložnem delu, kar zagovarjajo teze, pač pa po rezultatih vložnega dela. Zato instrumenti delitve v EE ne bi smeli zagotavljati enake pogoje gospodarjenja, pač pa enakopravne pogoje gospodarjenja EE.

Z enakimi pogoji gospodarjenja se namreč zagotavlja enako plačilo za enako delo brez upoštevanja rezultatov

dela. S tem pa se od delavcev odtuji, razen fizičnega dela, vse ostale elemente gospodarjenja. To pa je daleč od samoupravljanja in od polne delitve dohodka v EE. Po mojem je to tudi eden od glavnih vzrokov, da nam naše sedanje delovne enote in njihovi delavski sveti niso zaživel tako, kakor sedaj pričakujemo s predlagano reorganizacijo. Pri tem pa sem prepričan, da uspeha sama reorganizacija ne bo prinesla, če ne bomo spremenili gledanja na pomen dohodka v EE in tako spremenjeno gledanje tudi uzakonili.

Pri enakopravnih pogojih gospodarjenja pa morajo EE oblikovati dohodek po tržnih cenah. To pa pomeni, da razvijamo predvsem tiste obrate oz. EE, katere ustvarjajo največ dohodka in zapuščamo drago in nerentabilno proizvodnjo. To pa je dokazano tudi edini način, da postanemo čimprej visoko produktivni in da ustvarjamo čim

večji dohodek tako v EE, kakor tudi za podjetje kot celoto. Razumljivo je, če bomo imeli bogate EE bo tudi podjetje kot celota, bogato.

Seveda tak proces ne bo šel brez bolečin, kakor tudi naša gospodarska in družbeni reforma ne gre. Šele z dohodkom v EE bomo odkrivali navidezno rentabilnost posameznih EE. Zaradi tega pa se bodo tudi preje in lažje sprejemali ustrezni ukrepi za odpravo nerentabilnosti. Vedeti pa moramo tudi, da se dohodek v EE ne bo ustvaril z eno potezo, peresa. Točno je tudi, da pot do dohodka v EE vodi samo prek študij in planskih računov, ki pa se ne smejo naslanjati na idealne pogoje gospodarjenja, ker v takem primeru še v doglednem času ne bomo imeli dohodka v EE.

V zvezi z zbiranjem oz. koncentracijo finančnih sredstev EE pa je po mojem sprejemljiv predlog, ki ga vsebuje stališče za združitev sloven-

skih železarn. Vsaka EE posoja svoj prosti denar drugi EE proti plačilu določenih obresti. Mogoče je, da se sprejme pravilnik, ki bi EE zavezoval, da so obvezne dati svoj prosti denar na voljo tisti EE, kateri bodo investicije omogočile ustvarjati večji dohodek od vseh drugih investicijskih predlogov. Taka EE pa bo morala tudi biti sposobna da denar v najkrajšem času z določenimi obrestmi vrne. Po mojem bi se s takim načinom zbran denar zmerom trošil za najekonomičnejše in najučinkovitejše investicije.

S takim gledanjem na dohodek, pa bo po mojem mnenju tudi lažje priti do pravičnega obsega novih EE, ki sicer praviloma morajo biti organizacijske enote podjetja. Zaradi tega bo tudi lažje zagotoviti take pravice in dolžnosti EE, ki bodo zagotavljale najboljše ekonomski uspeh EE in železarne kot celote.

S. P.

Kratke vesti iz Železarne

Volili bomo nove samoupravne organe

Včeraj je imel delavski svet Železarne sejo, na kateri so najprej pregledali izpolnjevanje sklepov prejšnje seje, nato pa je bil na dnevnem redu razpis volitev v nove samoupravne organe. Ker letos poteče mandatna doba številnim članom DSŽ, delavskih svetov DE ter predstavnikov zborov v DE, jih bo treba zamenjati z novimi.

Žico za žičnike dobivamo tudi iz Karlovca in Alipašin mosta

V zadnjem času imajo v žebeljarni precej težav, ker primanjkuje žice za izdelavo žičnikov. Žico sicer dobivamo iz naše žičarne, tam pa trenutno nimajo dovolj ustreznih kapacitet strojev. Da bi težave premostili, so dobili ustrezno žico iz Alipašin mosta in Karlovca.

Naša mala prodaja v številkah

Večkrat smo že poročali, da na naši mali prodaji lahko kupujejo določene artikle delavci, ki so stalno zaposleni v naši Železarni, kakor tudi naši bivši sodelavci, ki so že upokojeni. Mala prodaja ima na zalogi pocinkano pločevino, odpadne žičnike, debelo pločevino, valjane profile, pocinkano in črnc žico vseh vrst — kvalitetno in odpadno, gradbeni material, ki za Železarno ni več uporaben, gašeno apno itd. Zanimive so tudi nekatere številke o prometu na mali prodaji. Ugotovili so, da poprečno iztržijo od 6 do 8 milijonov S din na mesec. Dnevni iztržek je zelo različen, mala prodaja pa je odprta trikrat tedensko. Zgodilo se je že, da so v enem samem dnevu iztržili do 5 milijonov S din.

Ob našem obisku na mali prodaji so nam povedali, da bi bil lahko promet in iztržek še večji, prav tako tudi na razpolago več izdelkov, če bi imeli na voljo ustrezna in dovolj velika skladišča.

Interni premiki delovne sile v strugarni valjev

O problematiki oddelka strugarna valjev so razpravljali na 6. redni seji DS te delovne enote, ki je bila v drugi polovici marca. Ugotovili so, da se je položaj z naročili izboljšal, imajo pa v oddelku ozko grlo zaradi staleža zaposlenih. Dva delavca sta namreč odšla v JLA. Da bodo težave premostili, bodo morali začelno izvesti interna premeščanja delavcev na posameznih strojih. Povečati bo treba proizvodnjo in vplivati na člane kolektiva, da bodo v večji meri upoštevali varnostne predpise. Sprejeli so sklep, da bodo še v tem mesecu imeli zbor delovne enote, na katerem bodo govorili tudi o zaključnem računu za leto 1968.

S seje DS hladna valjarna-žičarna

Delavski svet HVŽ je imel v preteklem tednu redno sejo, na kateri so pregledali izpolnjevanje sklepov prejšnje seje in razpravljali o proizvodni problematiki ter analizirali zastoje. Tov. Cerar, predsednik DS DE nam je posredoval nekaj podatkov o seji. Če upoštevamo, da v DE HVŽ že nekaj časa močno primanjkuje delovne sile, so bili proizvodni rezultati za februar zadovoljivi. Imajo pa precejšnje probleme z vložkom po asortimanu. Stanje glede naročil se je izboljšalo v primerjavi z lanskim letom in jih imajo dovolj. Zelo pereče je glede vložka za elektroodno žico in žico, namenjeno za izdelovanje žičnikov v žebeljarni. Težave so nastale zaradi pomanjkanja strojnih kapacitet za dimenzije od Ø 2 mm—Ø 3,4 mm. V lužilnici bi morali imeti remont, ki pa ga zaradi pomanjkanja denarja letos po vsej verjetnosti ne bo. Zato je vložek, ki prihaja iz lužilnice v žičarno, večkrat slabo pripravljen. To vpliva na proizvodnjo žičarne, obenem pa rastejo stroški predelave. Ker nimajo vložka, tudi ne morejo izpolnjevati dobavnih rokov kupcem. Precej pripomb je bilo tudi na račun kategorizacije delovnih mest, saj so nekateri člani kolektiva kar precej izgubili na urnih tarifnih postavkah.

Strehe v HVŽ puščajo in jih bo treba popraviti

Na zadnji seji DS HVŽ so člani opozorili na nujno popravilo streh, ki ob daljši deževni dobi ali pa ob hudem nalivu puščajo. Strokovnjaki, ki se na to spoznajo, bodo morali ukrepati, sicer pa bo treba streho popraviti, da ne bo prej nastopila jesen in z njo nova deževna doba. Že sedaj ugotavljajo, da je zaradi slabih streh bila v zimskih mesecih precejšnja škoda na gotovih izdelkih. Žica je porjavela in so jo morali ponovno žariti, nato pa vleči na druge dimenzije.

Gozdni požar na Straži

V ponedeljek, 25. 3. ob 16. uri, je dobila gasilsko-reševalna služba obvestilo, da gori trava in dračje na Straži nad valjarnami na Javorniku. Na požarno mesto so takoj poslali dva gasilca, ki pa sta ob 16.40 že prosila za pomoč. Kmalu za tem so bili na požarišču tudi štirje gasilci, ker pa se je ogenj širil, so ekipo okrepili z nadaljnjimi petimi gasilci. Pri gašenju je sodelovalo še šest gasilcev iz gasilskega društva Jesenice mesto, medtem ko se gasilci s Koroške Bele in Blejske Dobrave niso odzvali. Ugotovili so, da je trava in dračje gorelo na površini 4 ha in ugotovili, da je zlasti prizadet mladi nasad. Gasilci so morali ob 19. uri zvečer ponovno na požarišče, požar pa so omejili okrog 21. ure zvečer.

V prejšnjem tednu, to je pred dežjem, pa so naši gasilci morali v enem samem dnevu kar osemkrat posredovati in gasiti gozdne požire, ki nastajajo predvsem zaradi malomarnosti in nepazljivosti ljudi.

-or-

Tir k novi razbijalnici na nasipu

Na nasipu polagajo nov normalni tir k razbijalnici, katera bo stala blizu sedanjega roba nasipa. Da bodo lahko tir po vsej dolžini speljali, so ob skladišču sintermagnezita razširili prostor na ta način, da tam že nekaj tednov odlagajo ves ugasel od generatorjev na Javorniku. Tu so odstranili tudi del ozkega tira. Novo izogibalnišče bodo naredili na novo nasutem terenu jugovzhodno od skladišča peskov.

Indijska ruda je v ponedeljek prispela na Reko

Skozi Sueški prekop so potrebovale ladje, naložene z indijsko rudo do Reke približno štiri tedne. V ponedeljek, 25. marca pa so nam sporočili, da je v Reko priplula okoli Afrike druga ladja, ki ima za nas rudo za zažilavljenje iz Indije. To je ladja »Šumadija«, katera je odplula iz Marmagoe 16. februarja in iz katere ta teden že dobivamo rudo za jeklarno. Od tam do Reke je potrebovala 39 dni.

Žico z Bele vozimo na platonih

Iz nove valjarne žice na Beli pripeljemo tudi že do 100 ton žice na dan. Predvideno je, da bodo na vagonih naredili ustrezne nastavke, tako da bo prevoz varen in da bo nosilnost vagonov izkoriščena. Dokler ti ne bodo narejeni, v valjarni žice nakladajo žico podolgem na vagon.

B.

Franc Fabjan v domači oskrbi

V ponedeljek, 25. t. m. so odpustili iz bolnišnice v Begunjah v domačo oskrbo ponesrečenega sodelavca — gasilca Franca Fabjana. Poročali smo že, da se je omenjeni gasilec 1. marca pri izvrševanju svoje delovne dolžnosti zastrupil s plavžnim plinom — ogljikovim monoksidom. Fabjan bo nekaj časa še v domači oskrbi.

O klubu mladih novatorjev in samoupravljalcev

Ne bom razpravljaj, zakaj mladi niso družbeno politično dovolj aktivni. Resnica je! Ne gre pa mi v glavo, zakaj niso aktivni niti na strokovnem področju? Zakaj se ne potrudijo napredovati v svoji lastni stroki in zakaj jim ni mar razumevanja ekonomske proizvodnje ali proučevanje medsebojnih odnosov.

Na predsedstvu konference ZM Železarne se že več kot leto dni ukvarjamo s tem, da bi določene kategorije mladih, to je predvsem mlade šolane in kvalificirane kadre zainteresirali za delo v navedenem področju in to v okviru kluba mladih novatorjev in samoupravljalcev.

Klub je bil dovolj propagiran po aktivih, natisnili smo posebne vpisne liste, pa se jih je 3/4 pogubilo. Ker niti z osebimi vabili ni bilo večjega odziva kot 20 mladincev in še ti se vabilom za začetek dela niso odzvali, bom poskušal opisati delo in

način dela ter področje delovanja tega kluba, kot naj bi najenostavnejše deloval.

Novatorstvo — zainteresirani na posamezna področja bi se zbrali v grupe, ki bi bile poljubne po sestavi in velikosti ter bi v njih skupaj delali na praktičnih izvedbah svoje zamisli. Posamezni obratovodje so že dali svoj pristanek, da bi dovolili delo tem grupam tudi izven delovnega časa. Ko pa bi enkrat začeli z delom, sem pa prepričan, da bi dobili tudi materialno pomoč naše delovne skupnosti. Seveda bi bili uspešni mladi novatorji tudi primerno stimulirani.

Debatni večeri — zamišljamo si jih kot nekakšno tovariška srečanja, ker bi v neposredni debati govorili o raznih stvareh, ki bi nas zanimalo. To bi pripomoglo k večanju tovarištva pri mladincih in pripeljalo do enakih in podobnih gledanj mladine na določena vprašanja, ker je mladina še velikokrat v

Zastrupil se je s plinom

V zvezi z objavljenim članom »Zastrupil se je s plinom«, ki ga je priobčil 15. marca Železar pojasnjevam sledeče:

Primer zastrupitve s plavžnim plinom pri Francu Fabjanu nas je ponovno opozoril kolikšne vrednosti imajo metode reanimacije pri reševanju življenja. Rešili smo mu življenje, nismo pa uspeli preprečiti možganskih okvar, ki jih je povzročil ogljikov monoksid in sicer zato, ker nimamo na razpolago potrebnega zdravila. Zdravilo Cytochrom C (Mack), ki preprečuje možganske okvare pri nas v Jugoslaviji ni registrirano. V slučaju hude zastrupitve (primer Fabjan) se aplicira intravenozno 15 do 60 mg Cytochrom C za preprečevanje motenj v celičnem redox — sistemu.

Da nas primer Fabjan ne bi ponovno presenetil — kar je možno pri nas vsak trenutek — je potrebna nabava Dräger komore, ki deluje pod pritiskom petih atmosfer ter oksimetra in injekcij Cytochrom C, kar sem na pristojnih mestih že predlagal. To sta edini dve metodi, ki sta uspešni pri reševanju najhujših zastrupljenec z ogljikovim monoksidom.

Dr. A. Rjazancev

Dopisujte v Železarja!

marsičem napačno informirana.

Predavanja iz splošno izobraževalnih in praktičnih področij, ki jih vsak dan srečujemo, to je: psihofiziologija dela (nauk o psihičnem in fiziološkem okolju in njegovem učinku na človeka pri delu), ekonomika in organizacija proizvodnje (veda, ki obravnava postopke za racionalno koriščenje vseh elementov dela oziroma ugotavljanje, kako z manj vloženega dela dobiti čim večji učinek).

Mislím, da imamo za to dovolj tudi mladih strokovnjakov, ki bi bili pripravljeni kakšen večer preživeti z mladimi in jim razumljivo podati pojasnila in razlage zgoraj opisanih področij.

Skoraj nerazumljivo je, da na vsa ta prizadevanja vodstva mladine ni pravega odziva. Mladi sodelavci ostajajo nezainteresirani kljub dobri volji predsedstva konference ZM. Faletič

Uporabnost umetnih mas

V razvoju tehnologije umetnih mas so se odprle široke možnosti uporabnosti teh v strojogradnji. Širina področja uporabnosti je razvidna v tem, da so umetne mase že osvojile svoje mesto v: izdelavi tesnil, cevovodov in pripadajočih armatur, vijaknih elementov, še posebno uspešno pa v izdelavi drsnih ležajev in ozobljenih elementov. Mirno lahko trdimo, da je danes zelo malo strojnih elementov, pri katerih se kot izdelavni material ne more uporabljati umetne mase, normalno pri odrejeni namembnosti.

Ceravno tehnologija umetnih mas še daleč ni na vrhunski točki svojega razvoja, saj se takorekoč vsakodnevno pojavljajo na tržišču novi uspešnejši in novo dognani materiali, vseeno lahko smatramo, da uporaba teh materialov ne datira od včeraj. Kot začetek »širše« uporabnosti le-teh štejemo prva povojna leta po drugi svetovni vojni.

Znana je resnica, da ne razpolagamo z analizami, katere bi pojasnile, v kakšni širini se ti materiali uporabljajo v naši strojogradnji ali posameznih vejah iste, vendar je resnica, da je naša industrija v pogledu koriščenja teh materialov na zelo nizkem nivoju. Tako je sprejemljiva trditev, da je v teh dveh desetletjih, odkar se umetne mase širše uporabljajo, naša industrija (strojogradnja) v zaostanku v odnosu z industrijsko razvitiimi državami zapada za skoraj desetletje in več, kar pomeni, da smo na samem začetku. To, da si je naša industrija dovolila tak zaostanek, ima vsekakor posledice v precejšnjih finančnih izgubah ter v iskanju kovin, ki so sicer deficitarne na tržišču.

Prednosti umetnih mas:

1. Zelo zadovoljiva lastnost materiala za ležaje s trenjem drsenja.
2. Neobčutljivost za mazaenje, ker v več primerih mazaenje ni nujno ter lahko že voda služi kot mazilno sredstvo (kjer temperature ne nastopajo prek 100°C).
3. Velika elastičnost materiala.
4. Dokaj lahka in enostavna strojna obdelava, pa tudi za vlivanje in nabrizgavanje v slučaju okvare in obrabe.

5. Nizka cena stroškov glede na specifično težo in materiale, katere z njimi zamenjamo.

6. Obstočnost v odnosu na korozijo.

7. Ob vseh navedenih prednostih je vsekakor največja ta, da je doba trajanja elementa iz umetne (plastične) mase poprečno štirikrat daljša v odnosu na iste elemente, izdelane iz bronovine, pri absolutno istih pogojih dela.

Grob izračun ekonomičnosti uvajanja umetnih mas in uporabe teh nam pokaže veliko prednost pred drugimi materiali in veliko izgubo zaradi tega, ker teh prednosti že doslej nismo uporabljali.

Železarna Sisak, ki je pred tremi leti pričela z uvajanjem uporabe umetnih mas z uvedbo posebnega referata v službah vodstva vzdrževanja, razpolaga z zanimivo analizo in podatki o uspešnosti dela in napredka v tem pogledu. Iz njihovega poročila na sestanku komisije pri ZJZ, ki ga je imel inž. Vlahovič o dosežkih uvajanja umetnih mas (LAMIGAMID, TEFLON, LAMINEX), povzemam naslednje ugotovitve in rezultate:

V letu 1967 so na primer za potrebe vzdrževanja porabili poprečno (zadnje tri leta) 66 ton bronovine za rezervne dele po ceni 31 N din/kg. Po predpostavki, da so le 40% te količine (na okrog 740 pozicijah) zamenjali z umetno maso, katere cena znaša 70 N din/kg (po srednji specifični teži 1,2), so do bili naslednji izračun prihranka:

cena materiala bronovine
66.000 x 0,4 x 31 = 818.414 N
din/kg

cena materiala umet. mase
66.000 x 0,4 x 1,2 x 70/8,8 =
= 252.000 N din/kg

(Pri izračunu je vzeta srednja specifična teža bronovine 8,8).

Prihranek samo v ceni vrednosti materiala znaša tako 818.400 — 252.000 = 566.400 N din, kar predstavlja skoraj trikratno pocenitev. Če izračunanemu odnosu prištejemo tudi razliko v ceni mehanske obdelave posameznih kosov, seveda nasproti stopnji zapletenosti obdelave, katere pa je v korist umetnih mas, je rezultat še ugodnejši. Izdelani kos je celo štirikrat cenejši iz umetne mase, kakor pa iz bronovine. Vzemimo sedaj še ugotovitve, da so kosi iz umetne mase imeli štirikrat daljšo življenjsko dobo od delov, izdelanih iz bronovine, dobimo presenetljiv podatek, da je izdelava nekaterih rezervnih delov iz umetnih mas do šestnajstkrat cenejša. Razumljivo je, da vsemu temu moramo dodati še prihranek v delovni sili, ker rezervni del manjkrat menjamo, in zmanjšanje zastojev, vse to pa povečava stopnjo ekonomičnosti.

Na vprašanje, zakaj je prišlo do takega zaostanka pri uporabljanju umetnih mas pri nas, dobimo nekaj subjektivno opravičljivih odgovorov:

1. Naša kemijska industrija ne proizvaja teh materialov.

2. Pomanjkanje ustrezne literature, tako domače kot tuje, ki bi bila dosegljiva širšemu krogu tehničnega kadra.

3. Nepoznavanje tehnologije izdelave rezervnih delov za posamezna področja (tolerance).

4. Način mehanske obdelave je drugačen, večje brzine rezanja ter razlika v obliki rezilnega orodja.

Vse navedene probleme bi lahko obvladali, razen prvega, t. j., da se do danes še nobeno naših podjetij kemijske industrije ne ukvarja s proizvodnjo teh materialov.

Opisane ugotovitve in pridobljene izkušnje v železarni Sisak so vsekakor zelo zanimive za nas, ker so povezane z zniževanjem materialnih stroškov in stroškov vzdrževanja.

Mnenja sem, da tudi v naši železarni nujno pristopimo k uvajanju in uporabi poznanih umetnih mas za naše potrebe vzdrževanja, čeprav predstavljajo iste uvozne material.

Edi Cenček

Na osnovi pravilnika o poslovanju počitniških domov železarne Jesenice (Biograd n/m in Crikvenica)

objavljamo

začasno zaposlitev v počitniških domovih železarne Jesenice (Biograd n/m in Crikvenici) naslednja delovna mesta:

1. UPRAVNIK
počitniškega doma v Biogradu n/m	1 oseba
2. EKONOM
počitniškega doma v Biogradu n/m	1 oseba
3. TOČILKA
počitniškega doma Biograd n/m in Crikvenica	2 osebi
4. MATERIALNI KNJIGOVODJA
počitniškega doma Crikvenica	1 oseba
5. GLAVNA KUCHARICA
počitniškega doma Biograd n/m	1 oseba
6. SERVIRKA
počitniškega doma Biograd n/m in Crikvenica	3 osebe

Pogoji:

- Pod 1. a) upravna šola
b) 2 leti prakse na delovnem mestu
- pod 2. a) tečaj za ekonomo, šofer kateg. B ali C
b) 2 leti prakse, šofer kateg. B ali C
- pod 3. a) gostinska šola
b) 2 leti prakse na delovnem mestu
- pod 4. a) knjigovodski tečaj — administrativna šola
b) 2 leti prakse na delovnem mestu
- pod 5. a) gospodinjstva šola — 2 leti prakse
b) 5 let prakse na delovnem mestu
- pod 6. a) gospodinjstva šola
b) 1 leto prakse na delovnem mestu.

Kandidati za objavljena delovna mesta v naših počitniških domovih naj v roku 15 dni po objavi dostavijo pismene ponudbe na kadroviski sektor železarne Jesenice s prilogami o strokovni izobrazbi in praksi.

Zaposlitev bo trajala predvidoma od 1. 5. do 30. 10. 1968 v počitniškem domu Biograd n/m in od 1. 6. do 30. 9. 1968 v počitniškem domu v Crikvenici.

Stanovanje in prehrana zagotovljena. Mesečni prejemki pa po sporazumu, ki se upoštevajo za izredna sezonska dela.

Kadroviski sektor

● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton

Kakšna je bila poraba niklja v letu 1967

Letna svetovna poraba 374.200 ton niklja lani je bila brez socialističnih držav do zdaj druga največja številka in je le za 1% manjša kot v letu 1966. Če bi bilo na svetovnem trgu na razpolago v letu 1967 še več niklja, potem bi ga svetovno tržišče absorbiralo še več kot je bila dejanska poraba.

Proizvajalci niklja so v preteklem letu še nadalje povečali zmogljivost svojih naprav in odpirali nova nahajališča. To velja predvsem za družbe, ki upravljajo z rudniki in topilnicami niklja v Kanadi, francoski koloniji Novi Kaledoniji in Avstraliji. Tudi v Južni Rodeziji, kjer do zdaj niso proizvajali niklja, so v preteklem letu odprli nov rudnik z obratoma za predelavo nikljeve rude. Računajo, da bodo letos proizvedli 2.700 ton te kovine, medtem ko bo v prihodnjih letih proizvodnja še nadalje naraščala.

Največji proizvajalec niklja na svetu, kanadska družba »International Nickel Co. of Canada«, predvideva povečati svojo proizvodnjo do leta 1970 za 45.000 do 60.000 ton letno. V prihodnjih petih letih ima ta družba namen investirati v svoje rudnike in ostale naprave okoli 700 milijonov dolarjev. Iz spodnje tabele je razvidna poraba niklja v različne namene v tonah in letih 1966 ter 1967.

namen porabe	leto 1966	leto 1967
nerjaveče jeklo	134.300	139.300
galvansko ponikljanje	59.900	59.000
nikljeve legure	56.200	53.500
konstrukcijska jekla	44.000	40.400
siva in jeklena litina	35.400	34.900
bakrove legure z nikljem	15.000	14.500
ostala poraba	32.600	32.600
skupaj	377.400	374.200

Tabela kaže, da je svetovna poraba niklja v letu 1967 narasla v glavnem kot dodatek za proizvodnjo nerjavečih jekel. Na ostalih področjih je poraba nekoliko padla oziroma je ostala na isti ravni kot v predhodnem letu. Zanimiv je podatek, da je proizvodnja bakrovih zlitin z nikljem v ZDA v zadnjih petih letih narasla za približno 100%. Vzrok je v vedno večji porabi te zlitine za proizvodnjo različnih naprav, ki obratujejo v stiku z morsko vodo. To velja predvsem za cevovode na ladjah in pri napravah za proizvodnjo pitne vode iz morja. Računajo, da se bo uporaba teh zlitin v prihodnjih letih še povečala.

Za letošnje leto predvidevajo, da bo povpraševanje za nikljem še naprej naraščalo. Zato lahko pričakujemo, da bodo tudi letos kljub večji proizvodnji nastopale občasne težave pri nabavi niklja na svetovnem tržišču.

Spomini borcev

Resnična zgodba o Sloven-
cu, ki je aprila 1944. leta
uradno padel na ruski fronti,
potem pa je bil ruski diver-
zant, slovaški partizan, da-
nes pa dela v naši Železarni
na strojnem vzdrževanju.

Moreče zatišje na fronti ni
obetalo nič dobrega. Frontna
črta se je nekaj dni ni pre-
maknila, zato so se vojaki
vkopali. Od borbene linije
Nemcev do prvih položajev
enot rdeče armade je bilo ko-
maj 300 metrov. Med njimi
je bila mala vzpetina, tako
da se z lahkim pehotnim
orožjem niso mogli obstrelje-
vati, ker se niso videli. Zato
je komandir čete, kapetan
Schultz, postavil 150 metrov
pred borbena linija vojaka
na predstražo, da bi ga obve-
ščal o vseh premikih sovra-
znika. Tisto jutro je dvignil
slušalko in vprašal: »Kdo je
danes na predstraži?« »Kano-
nier Stanislav Legat«, je do-
bil odgovor. »Ali si kaj no-
vega opazil pri Rusih?« se je
nadalje zanimal komandir.
»Nikjer jih ne vidim«, je od-
govoril Legat, ki je bil na
predstraži in nadaljeval: »Iz-
gleda, da Rusi še smrčijo«. Več
ni utegnil povedati, ker je
takrat zagrmelo več sto
topov, minometalcev in stali-
novih orgel. Po položajih
nemških vojakov so padale
granate kakor toča. Zemlja
je grozeče bobnela in se tre-
sla od eksplozij granat. Ogrenj
in dim sta se dvignila visoko
proti nebu. Grmenje je zadu-
šilo stok ranjenecv in obupne
krike smrtno zadetih voja-
kov. Nobena komanda se ni
več slišala. Bil je to pravi
pekel na zemlji, ki je trajal
štiri ure; nato je za trenutek
nastala tišina. Toda samo za
trenutek, kajti takoj nato so
se na vzpetini prikazali ruski
tanki in začeli bruhati svin-
čeni ogenj. Dvesto tankov je
krenilo v napad na položaje
čete kapetana Schultz. Po
sedem tankov je šlo eden za
drugim. Rusi so na tem delu
fronte izvršili glavni udar
(preboj fronte), zato je bilo
na ozkem delu fronte skon-
centrirano mnogo vojaštva in
tehnik. Ze med topniškim
obstreljevanjem so padli sko-
raj vsi vojaki iz čete kapeta-
na Schultz. Ta je iz svoje
opazovalnice dobro videl, da
je čez rov vojaka na pred-
straži peljalo sedem tankov.
Zgrozil se je ob misli, kaj se
je z njim zgodilo. Ni imel
več časa za razmišljanje, ker
so začeli Rusi jurišati in
Nemcem ni preostalo druge-
ga, kakor da se začno hitro
umikati.

To se je zgodilo 30. aprila
1944. leta pri vasi Dubosari v
bližini reke Dnjester, 90 km
severno od Odese.

TOLAŽBA V MOLITVI

Nekaj dni kasneje je pi-
smonoša prinesel Cilki Legat
iz Smokuča pri Žirovnici na
Gorenjskem črno-obrobjeno
pismo. Ko je mati zagledala
črni rob na pismu je zakri-
čala in padla v nezavest. Še
preden je odprla pismo. Pred
vojno sta ji umrla mož in

»Molitev za mojega sina«

hčerka. Ostala je sama s si-
nom Stankom. Prišla je voja-
na in Nemci so ga spomladi
1943. leta mobilizirali. Bil ji
je edina nada in smisel živ-
ljenja. Sedaj pa je prišlo pi-
smo in oznanilo, da je njen
sin padel daleč na ruski fron-
ti. Obklela je črno obleko in
vsak večer molila za svojega
sina. V sosednji vasi na Ro-
dinah so zvonovi dva dni
zvonili in oznanjali, da je
smrt zopet kosila med doma-
čimi. »Domovina se ga bo s
hvaležnostjo spominjala«, je
pisalo v tistem obvestilu. Ka-
tera domovina? Kako po-
smehljivo je izgledalo sedaj
to pismo materi. Nekateri va-
ščani so medseboj šepetali,
češ, prav mu je, zakaj pa je
šel v nemško vojsko, zakaj
ni odšel v partizane, kakor
toliko drugih fantov. In če bi
padel, bi padel vsaj doma, za
svojo domovino.

V časopisu »Karawanken
Bote«, ki je med vojno izha-
jal v Kranju, je izšel oglas:
»V neizmerni žalosti nazna-
njam vsem sorodnikom, pri-
jateljem in znancem, da sem
prejela namesto veselega sni-
denja žalostno vest, da me je
za vse dni zapustil moj ne-
nadomestljivi ljubljeni edini
sin Legat Stanislav, v cvetu
mladosti, star še ne polnih
19 let.

Padel je na vzhodu dne 30.
aprila 1944. leta, daleč proč
od svoje ljubljene domovine.
Pustil si me samo, skrušeno,
pridužil pa si se svojemu
dobremu očetu in sestrici.
Počivaj mirno, dragi Stanko.
Tvoj spomin bo večno živel
v mojem srcu. Globoko potr-
ta mama«.

Mati je našla tolažbo v mo-
litvi in delu. Nekega dne je
potrkala na župnišče v Begu-
njah in zaprosila duhovnika,
če lahko mašuje za njenega
sina. V mali cerkvi na Ro-
dinah so bile 1944. leta štiri
maše, ki jih je mati plačala
za edinega sina.

DUHOVI V VLAKU

Prišla je težko pričakovana
svoboda. Ljudje so se vračali
iz raznih krajev na svoje do-
move. V vagonu tovornega
vlaka, ki je maja 1945. leta
zvečer peljal iz Ljubljane
proti Jesenicam, je bila sku-
pina partizanov in civilistov.
V vagonu ni bilo luči, zato
so se potniki lahko videli sa-
mo ob svitu svetilk na želez-
niških postajah. V kotu je za-
mišljeno sedel mlad fant ob-
lečen v vojaško uniformo
rdeče armade. Pa ga nekdo
povpraša: »Fant, kam pa ti?«
»Domov«, je utrujeno odgo-
ril mladenič. »Ja, kje pa si
doma?« je bil oni še na-
prej radoveden. »Iz Smokuča
sem«, je odgovoril vojak. Tak-
rat je radovednež prižgal
vžgalico in vojaka osvetlil v
obraz. »Ljudje božji, duhovi
so med nami«, je zakričal ra-
dovednež in odskočil nekaj
korakov nazaj ter jecljavo
nadaljeval, »ja, a nisi ti pa-
del na fronti. Sam sem bil
štirikrat pri maši, ko smo
molili za tebe«.

Tako je Stanko v vagonu

izvedel, da njegova mati ža-
luje za njim in, da nosi črno
obleko.

To zanimivo zgodbo je ča-
sopis ameriških izseljencev,
»Glas naroda«, objavil že
1946. leta. Med drugim je bilo
v tem časopisu zapisano:

»Zgodilo se je nekaj nena-
vadnega. Sosedje in mati so
šli ravno od maše, ki je bila
za padlega. Naenkrat se po-
javi Stanko v ruski uniformi.
Mati mu zakliče: »Stanko, ali
si ti, ali je tvoj duh?« Stanko
je bil seveda živ. Pripovedo-
vati je moral svojo dogodiv-
ščino vsakemu ne samo en-
krat, ampak dvakrat, trikrat.
Celo iz sosednjih vasi so pri-
šli ljudje poslušat povest o
njegovem nenavadnem doživ-
ljanju«.

POT V UJETNIŠTVO

Vrnimo se k dogodkom, ta-
ko kot so potekali.

Stanko je bil februarja
1943. leta mobiliziran v nem-
ško vojsko. V kraju Lands-
berg am Lech na Bavarskem
so ga dodelili k topništvu.
Tam je bilo še okrog 300 Slo-
vencev, ki jih je doletela ista
usoda. Vadili so jih do de-
cembra, potem pa poslali na
rusko fronto. Ognjeni krst je
Stanko doživel na bojišču 1943.
leta v kraju Čerson blizu
Odese. Ruske granate so jih
»pozdravile« že na železniški
postaji, tako da so se morali
tako oddaljiti od ogroženega
kraja. V neki porušeni stavbi
jih je s kratkim govorom po-
zdravil neki general, vojni
kurat pa je dal vsem veselje-
no odvezo (kot neki »potni
list« za nebesa). Še isti večer
so jih porazdelili po vojaških
enotah. Rusi so namreč za
bojišču začeli z ofenzivo, zato
so bile okrepite dobrodošle.
Novi vojaki so zamenjali ti-
ste, ki so za vedno ostali na
ruski zemlji. Topniško enoto,
v kateri je bil Stanko, so
kmalu premestili v Vinico,
kjer je bil največji pritisk
enot rdeče armade. Stanko se
spominja, da so se Nemci
morali v januarju vsak dan
umikati, včasih celo od 30 do
50 km. Obojestranska obstre-
ljevanja in juriši so često
odmevali pozno v noč. Rusi
niso dovolili, da se Nemci
oddahnejo in ogrejejo v mr-
zli zimi sredi Ukrajine. V
začetku februarja 1944. leta
so Rusi popolnoma uničili ce-
lotno topništvo vojaške enote
v kateri je bil Stanko. Ker
niso mogli dobiti drugih to-
pov, so vojake dodelili pla-
ninski pehoti. Pri vasi Dubo-
sari, 90 km severno od Odese,
je fronta nekaj časa mirova-
la, čeprav sta si bila sovra-
znika oddaljena eden od dru-
gega samo 300 metrov. Tu se
je zgodilo tisto, kar sem opi-
sal v začetku tega sestavka.
Stanko je bil na predstraži
takrat, ko se je začel silovit
ruski napad. Sedem tankov je
šlo čez njegov, samo 40 cm
globok rov. Ruska pehota, ki
je jurišala za tanki, je drvela
mimo njega, ne da bi ga opa-
zila. Šele kasneje ga je opazil
neki ruski vojak. Stanko pri-
poveduje, da sta se oba

ustrašila eden drugega. Dvi-
gnil je roke in tako prišel v
rusko ujetništvo. Takoj za
fronto so ga zasliali, nato pa
ga je stražar bosega odpeljal
28 km daleč do štaba višje
vojaške enote, kjer ga je za-
slišal nek major. Skupaj s
še 14. ujetniki so ga zaprli v
hlev in hranili z ječmenom.
Čez 14 dni so vse poslali v
taborišče v Tiraspol 90 km
severno od Odese, kjer se je
Stanko srečal z mnogimi dru-
gimi ujetniki, med njimi je
spoznal tudi dva Slovence iz
Stajerske. Eden se je pisal
Anton Trlep in sedaj živi v
Mariboru, drugemu pa je bilo
ime Ivan.

Iz Tiraspolja so vse ujetni-
ke poslali v Odso. Tabori-

sko, sta jih odpeljala v vas
Male Akarže na neki kolhoz.
Tu sta že bila dva Italijana
in štirje Slovaki. »Od danes
naprej niste več ujetniki,
ampak vojaki rdeče armade«,
so jim povedali, brez da bi
jih kdo spraševal, če želijo
to postati. Drugo jutro pride
k njim neki podpolkovnik in
jim pove, da se bodo urili za
diverzantsko vojskovanje. »V
prostem času lahko pomagate
na kolhazu«, je dejal podpol-
kovnik.

Bivši ujetniki, sedaj vojaki
rdeče armade, so imeli na
kolhazu dovolj hrane. Pod-
polkovnik jih je vsak dan
obiskoval in učil. Ko je me-
nil, da že dovolj znajo, so
vsi skupaj odpotovali v Lvov.
Obekli so jih v uniforme vo-
jakov rdeče armade, pripeli
vsakemu padalo na hrbet in
odpeljali na letališče. V ne-
kaj minutah so jim povedali

radiotelegrafistki
povedal, da je
diverzant v Rom
srečno vrnila na
odhaja z njimi i

V PARTIZANIH SLOVAŠKEM

Opolnoči se j
gnilo in jih pop
ve. Frontno črt
v višini 6.000
letališča so se
več sto km, ko
ročil, da se mora
so krila zaleden-
talo preobremen-
je nevarnost, da
vsak hip zrušilo
se vrnilo nazaj,
moral vsak več
ob desetih na le-
sti v letalo. Tri
zaman prihajali r
popolni vojni o
letalu zaman ča
ugodnih vremen
rah in potu. Tri
vembra pa so le
noči so prispeli
Zilina na Slovaš
je bilo na višini
ko sta iz letal
in dva Italijana
naredilo še en k
so izkočili po v
podpolkovnik, pot
legrafistka Vera,
gat, Trlep in nazi
Slovaka. Padalci
kam padajo. Pod
moreča tema in
krajina. Nihče n
vedel kam pada
mislimo kakšn
so ti ljudje, prvič
skakali v neznan
deli ali je pod
voda, mesto, skal
drugega Legat je
smreko, ki mu je
dalo in skozi
del v globok sne
obvisel na bukvi
je po veji pribl
kjer se je rešil pa
stil na zemljo. I
sta zagledala dve
ti. To je bil dogo
za zbornomesto,
podpolkovnik. Pa
skakali v drugi sk
kmalu sestali. Po
zaslišali streljanje
da se tam bijejo
je tovariši. Toda
jim niso mogli, k
poznal kraja. Kr
zaseženi strmini
hraba. Čez dva d
neki vasi sestali
ruskih partizanov
škem. Ti so jih c
Ojstri vrh, kjer je
nih veliko slovaš
nov, ki so se mu
pravljali, da odbi
ljeno nemško ofe
diotelegrafistka V
koj vzpostavila z
bom partizanskih
Ukrajini.

Cez nekaj dni
Ojstrem vrhu vne
Nemci so pritiski
strani in bili močn
ju je padlo okrog
nov in dvesto Nem
partizanov pričel
kovati streliva in s
ložaju med borce
negotovost je rus
kovnik prevzel.
Strnil je borce te
silovit juriš, ki je
vsem zbegal. Tako
iz obroča. Stanko
Trlepa, tovariša iz

Uradno nemško obvestilo o smrti Stanka Legata

Še je bilo pri obali Črne-
ga morja, poleg glavnega prista-
nišča. Tu je Stanko spoznal
Silva Jezerška z Javornika,
vendar je v taborišču umrl.
Ujetniki so v Odesi razkla-
dali ladje, pospravljali ruše-
vine po mestu, ali pa kopali
jarko za protiletalsko topni-
štvo.

Avgusta 1944. leta je ko-
mandant taborišča sporočil,
naj Trlep in Legat ne gresta
na delo, ampak naj ostaneta
v taborišču. Kmalu sta prišla
dva civilista in jih odpeljala
v bližnji park. Tam so jih
odvojili, potem pa začeli
spravljati. Najprej so Stan-
kota spraševali o Trlepu, po-
tem pa Trlepa o Legatu. Ze-
leli so vedeti, ali sta bila
prostovoljno v nemški vojski.
To sta bila oficirja NKVD in
ko sta izvedela, da nista šla
prostovoljno v nemško voj-

kako se ravna s padalom,
potem pa so se vkrcali v
transportno letalo Douglas-18.
V letalu jim je podpolkovnik
dejal: »Vi greste kot diver-
zantje z menoj na Slovaško«. V
letalu je bilo dvanajst lju-
di, mednarodna skupina di-
verzantov, ki so jo sestavljali
štirje Slovaki, dva Italijana,
dva Jugoslovani in dva Ru-
sa, podpolkovnik in 18-letna
radiotelegrafistka Vera. »Joj,
saj nismo nikdar skakali s
padali«, so vsi v en glas de-
jali in proseče gledali pod-
polkovnika, naj se jih vendar
usmili in pusti v Rusiji. Tr-
lep in Legat pa sta vprašala:
»Ja, zakaj pa se ne gremo
rajši borit v Jugoslavijo?«
»Sovražnik je povsod isti«, je
kratko in jedrnato odgovo-
ril podpolkovnik ter pripom-
nil, naj ne bodo strahopetci.
Pri tem je pokazal na mlado

radiotelegrafistko Vero in povedal, da je ona že bila diverzant v Romuniji in se je srečno vrnila nazaj, sedaj pa odhaja z njimi in je ni strah.

V PARTIZANIH NA SLOVAŠKEM

Opolnoči se je letalo dvignilo in jih popeljalo v višave. Frontno črto so preleteli v višini 6.000 metrov. Od letališča so se že oddaljili več sto km, ko je pilot sporočil, da se morajo vrniti, ker so krila zaledenela in je letalo preobremenjeno. Grozila je nevarnost, da se bo letalo vsak hip zrušilo. Srečno so se vrnil nazaj, potem pa so morali vsak večer priti točno ob desetih na letališče in sestiti v letalo. Trinajst dni so zaman prihajali na letališče v popolni vojni opremi ter v letalu zaman čakali vesti o ugodnih vremenskih razmerah in potu. Trinajstega novembra pa so le odleteli. Ponoči so prispeli nad mesto Žilina na Slovaškem. Letalo je bilo na višini 2.000 metrov, ko sta izkročila dva Slovaki in dva Italijana. Letalo je naredilo še en krog in tedaj so izkročili po vrsti najprej podpolkovnik, potem radiotelegrafistka Vera, za njo Legat, Trlep in nazadnje še dva Slovaki. Padalci niso videli kam padajo. Pod njim je bila moreča tema in neznana pokrajina. Nihče ni videl, niti vedel kam pada. Lahko si mislimo kakšnimi občutki so ti ljudje prvič v življenju skakali v neznano. Niso vedeli ali je pod njimi gozd, voda, mejo, skalovje ali kaj drugega. Legat je priletel na smreko, ki mu je strgala padalo in ji skozi vejčje padel v globok sneg. Trlep je obvisel na bukvi, vendar se je po veji približal steblu, kjer se je rešil padala in spustil na zemljo. Kmalu nato sta zagledala dve rdeči raketi. To je bil dogovorjen znak za zborna mesto, ki ga je dal podpolkovnik. Padalci, ki so skakali v drugi skupini, so se kmalu sestali. Pod seboj so zaslišali streljanje. Vedeli so, da se tam bijejo njihovi štirje tovariši. Toda pomagati jim niso mogli, ker nihče ni poznal kraja. Krenili so po zasneženi strmini proti vrhu hriba. Čez dva dni so se v neki vasi sestali s skupino ruskih partizanov na Slovaškem. Ti so jih odpeljali na Ojstri vrh, kjer je bilo zbranih veliko slovaških partizanov, ki so se mrzlično pripravljali, da odbijejo najavljenemu nemški ofenzivo. Radiotelegrafistka Vera je takoj vzpostavila zvezo s štabom partizanskih odredov v Ukrajini.

Čez nekaj dni se je na Ojstrem vrhu vnel srdit boj. Nemci so pritiskali z vseh strani in bili močnejši. V boju je padlo okrog 100 partizanov in dvesto Nemcev. Ko je partizanom prišlo primanjkovati streljivo in se je na položaju med borci občutila negotovost, je ruski podpolkovnik prevzel poveljstvo. Strnil je borce ter krenil v silovit juriš, ki je Nemce povsem zbegal. Tako so se rešili iz obroča. Stanko je pogrešil Trlepa, tovariša iz Maribora.

Vsi so se začudili, ko je čez dva dni sam prišel za njimi. Poleg svoje brzostrelke je nosil na ramenu še zaplenjeni nemški mitraljez. Vsi so ga objemali, posebno podpolkovnik, saj je Trlep pokazal veliko hrabrost, ko je po poti kar sam obračunal z neko nemško zasedo, pri tem pa še zaplenil »šarčar«.

Podpolkovnik je na Slovaškem formiral močno diverzantsko skupino in z njo krenil proti fronti. V zaledju blizu fronte je želel napadati manjše zaledne enote, štabne kurirje itd. Želel je maščevati svojo ženo, ki so mu jo Nemci ubili v Odesi. Želel je maščevati stotisoče nedolžnih žrtev vojne. Toda ni imel sreče. Ko se je diverzantska skupina pomikala proti fronti, je še na Slovaškem šel v neko vas po informacije. To pa je bilo zanj usodno. Sfučajno, da tega sam ni vedel, je prišel v vas v kateri so prebivali nemški kolonisti. Njega in njegova dva spremljevalca so vaščani ubili. Zaradi smrti poveljnika so diverzanti ostali na Slovaškem vse do prihoda rdeče armade.

S prihodom rdeče armade so diverzante zopet poslali v isti štab, ki jih je poslal na Slovaško. Čestitali so jim za uspešno opravljene naloge in jim dali odpustnice. Stanko jo še danes hrani, podpisal pa jo je načelnik štaba partizanske vojske pri vojnem sovjetu četrtne ukrajinske fronte, generalmajor Andrejev.

Vrnimo se zopet nazaj, na začetek zgodbe, ko se je naš padli vojak pripeljal z vlakom v Žirovnico. Javil se je na postaji ljudske milice, vendar tega vojaka rdeče armade nihče ni prepoznal. Ko je povedal čigav je, so vsi zazijali od začudenja. Svetovali so mu, naj ponoči nikar ne hodi domov, ker bo mati mislila, da je prikazen in jo lahko zadene kap. Ostal je na postaji milice in jim pripovedoval svojo zgodbo, tako da tisto noč niso zatisnili očesa. Zjutraj se je napotil proti domu, še prej pa je poslal naprej sovaščanko Heleno, naj mamj pove, da se je vrnil živ domov. Ko ga je mati zagledala, je zajokala in ga trdno objela, potem pa je padla v nezavest in se dolgo, dolgo ni zbudila. Tudi Stanku so tekle solze, ko je gledal mater črno oblečeno. Šele takrat je spoznal, kako je prav naredil, da ni prišel ponoči domov.

Nemci so materi plačevali mesečno po 50 mark za pädlega sina in so ostali natančni do kraja. Še leta 1948, torej tri leta po koncu vojne, je Deutsche Dienststelle iz Berlina poslalo materi v Smokuč ponovno obvestilo, da je njen sin padel 30. aprila 1944. leta pri vasi Doroskoje v Ukrajini in da ni znano, kje je njegov grob.

Stanko danes živi v Žirovnici, je poročen in oče dveh otrok, dela pa v naši železarni na strojnem vzdrževanju. Zgodbo, ki sem jo opisal, je moral že nešteto krat pripovedovati otrokom, sosedom, prijateljem in znancem. Vidic

Miha Klinar: LUČI V SIVEM MESTU ● Miha Klinar: LUČI V SIVEM MESTU ● Miha Kl

13

Da, sam! Ko bi ne, bi se te dni ne grenil. Čakal bi na novo objavo, da bodo v tovarni sprejemali nove delavce, pa bi bil miren in bi ne izgubljal po nepotrebnem časa, ki je za človeka, prisiljenega živeti od priložnostnega dela in zaslužka, še mnogo bolj dragocen, kakor za človeka, ki ima zagotovljeno stalno zaposlitev in kruh.

»Samo čas sem izgubljal,« vbzikne skozi zobe pljunek in strese jezen sam nase z glavo, tako da se mu strese kapa na gostih, temno kostanjevih kodrastih laseh.

In tudi sedaj še vedno izgublja čas, namesto da bi se ozrl za kakim delom, ki ga bo danes, dan pred praznikom svetega Jožefa in semnjem v ulici pred podružnično cerkvijo, prav gotovo dobil.

»Treba bo povprašati v kaki trgovini,« si reče in pomisli, kam naj bi najprej krenil, da bi delo takoj dobil in da bi mu ne bilo treba iti drugam.

A kam naj gre? Trgovine v mestu so redke. Za preskrbo delavcev skrbita dva konzuma: črni in rdeči. Črni konzum si laste krščanski socialci, rdeči konzum socialni demokratje. V črnem konzumu dela ne bo dobil. Stojnice na semnju bodo postavili črni sami. Rdeči konzum pa se zaradi prepričanja svojih odjemalcev semnja, ki daje poudarek krščanskemu prazniku, ne bo udeležil. Prav tako svoje robe ne bo ponujala na semnju gosposka kašta, ki oskrbuje uradništvo industrijske družbe in drugo gospodo, ki ji je pod čast kupovati potrebno v delavskih konzumih. Ostanejo mu samo zasebne trgovine. Te pa so redke in majhne razen Čupnikove, ki zaklada s svojo veletrgovino predvsem črni konzum. Toda tudi k Čupniku se ne spleča, da gre pogledat. Čupnik ima dovolj mizarskih vajencev, da mu bodo postavili stojnice na najbolj prikladnih prostorih. Zato bo najbolje, če krene lepo po vrsti.

SIVO MESTO

Da, lepo po vrsti. Zdaj ko je že tu v tej stari fužinarski ulici, je najbolje, da najprej povpraša pri Sinčarju. Morda bo tudi Sinčar postavil stojnico, čeprav je njegova trgovina v bližini podružnične cerkve, torej na prostoru, kjer bo jutri semenj.

Brez posebno velikega upanja stopi v trgovino. Preveliko upanje je vselej škodljivo. Taki upi, če se ne uresničijo, človeka samo mrtve ali pa ga počasi celo ubijejo.

Ali ni bil zaradi takega neuresničenega upanja, v katerega je pretrdno verjel, že od sobote kakor hrom?

»Človek ne sme nikoli preveč pričakovati,« si pravi, ko čaka, da bo trgovec postregel čakajočim. »Človek lahko hrepeni po sreči in po velikih stvarih, a preden jih hoče doseči, se mora že vnaprej zavarovati pred razočaranji. To pa se pravi: računati mora tudi na možnost, da od vsega, kar bi rad, ne bo ničesar dosegel, in bo samo iskal, vse življenje iskal, a pripravljen, da morda ne bo vsega našel, ne bo nikoli izgubil vere v življenje. Iskal bo naprej in upal, da bo našel, če tu ne, pa kje drugje. Vsak žarek, ki se človeku prikaže v temi, ni vselej luč. Lahko je samo nedosegljiva zvezda, položena tako nizko na obzorju, da človek, izgubljen in osamljen v temi življenja, misli: luč je, hiša je, ljudje so tam. A ko gre dalje, vidi, da ni bila luč, da ni hiše, da ni ljudi, ki bi človeku pomagali in mu pokazali pot iz teme. Zvezde so večkrat goljufive.«

Tako razmišlja Tine kakor mnogi, ki se vsak po svoje varujejo pred razočaranji in iščejo pot k svoji sreči.

Vsak se bje za svoj obstoj po svoje: eni z brezobzirnostjo in sebičnostjo na račun sočloveka, drugi z vero v pravičnejši, boljši in nesebični svet ter se bijejo zanj, čeprav takega sveta ne bodo nikoli ustvarili, vsaj danes še ne, ko je človek človeku volk, tretji se zapirajo v samoto in izgorevajo v osamljenosti pred svetom, ki je zanje pretrd, preveč nečloveški ali pa iščejo srečo iz kraja v kraj ter

beže pred brezupom, dokler se jim z nog ne odbrusi življenje in dokler ne obleže v kaki neznani mitvašnici daleč od domovine in rodnega kraja.

Tinetu, ki je še mlad, kljub težkemu življenju, ki ga tepe že od ranih let, še ni treba poznati vseh teh in še tisoč drugih nesrečnih človeških poti v žalostnem človeškem romanju skozi življenje, toda tudi on že ve, da je treba sleherno upanje vselej zavarovati z dvomi v izpolnitev, če hočeš, da udarci razočaranja nad življenjem niso uničujoči in da lahko iz vsakega prestanega razočaranja vzkali v človeku novo upanje.

»In ti?« se naposled Sinčar obrne k Tinetu. »Kaj bi rad?«

Tine pove. Toda Sinčar njegovega dela ne potrebuje.

»Vedel sem. Ne bi mi bilo treba vpraševati.« Tine nad Sinčarjevimi besedami ni razočaran. Vedel je. Vprašal je le zato, da bi si kasneje ne očitil, da ni vprašal pri Sinčarju in da je bil gotov, da Sinčar njegovega dela ne potrebuje.

In tako je tudi drugod.

»Ne potrebujemo te, fant!«

»Brez tebe bomo opravili!«

»Stojnice? Sami jih bomo postavili...«

Nikjer ga ne potrebujejo.

»Vedel sem. Mislil sem si,« si govori, ko zapuša trgovino za trgovino.

Tako mine poldan in tako mineva dan. Sonce že sili za greben, ki je kriv, da je sonce v sivem mestu tako skopo. Senca se je že zagostila v dolino, nad katero plete objedeno sonce poševno zlato slamnato streho. Ta streha je vedno bolj ravna. Ko bo greben pogoltnil zadnjo obliko sonca, bo izginila.

In tako plahni tudi Tinetovo upanje.

Nocoj bo težko kaj dobil, čeprav ne bo še tako kmalu mrak.

Eh, tudi takih dni, ko ves dan zaman bega za delom, ni malo. Videti je, da bo moral tudi nocoj domov praznih rok.

Tedaj se ga dotakne roka.

»Hej, Tine,« ga ustavi znan glas, kakor da bi ustavljal konja. Mojster Čupnik je.

»Ne zamerite, ker vas nisem pozdravil. Nisem vas videl,« se Tine opravičuje.

»Nisem te ustavil zato. Potrebujem te, če imaš čas.«

Tine pogleda mojstra, kakor da mu ne verjame.

»Ma, imaš čas ali ga nimaš?« vprašuje mojster s primorskim naglasom. Pred dvajsetimi ali tridesetimi leti je prišel od nekod z one strani triglavske gore. S culo je prišel in ostal, kakor da bi vedel, da se bo tu povzpел do bogastva, ki ga danes uvršča med prve bogataše v mestu.

»Čas?« prihaja Tine k sapi.

»Ma, ne bo zastoj!« hiti mojster z besedami. Delo ima zanj. In to takoj! Že celo ure išče koga, da bi ga našel, a so vsi vajenci in pomočniki izginili, kakor da so se poskrili. »Bodo že videli! Pojutrišnjem jim pokažem. Moj kroh žro!«

Tine pozna mojstrov »kroh«, kakor pravi mojster v svojem dialektu kruhu in ga po mojstrovem mnenju »žro« njegovi vajenci in pomočniki. Sam je bil vajenec pri njem in ve, kako je ta kruh tenak in grenak. Dokler je bil najmlajši vajenec, je bil tudi zadnji pri nagradi, a prvi pri opravkih, ki s ključavnicarstvom nimajo nič skupnega. Prihajati je moral prvi. Že ob pol petih zjutraj, da je počistil mojstrov gostilno in trgovino. Z dela pa je smel odhajati zadnji, šele tedaj, ko je pospravil in pometel delavnico, ki ni bila majhna. Tak »kroh« je »žrl« pri mojstru Čupniku, kljub temu pa je bil sedaj mojstrove ponudbe vesel.

»Vagon moke sem dobil. Treba ga je raztovoriti. Jutri je praznik in stojnina je draga. Ženske imajo opravka s pripravami za semenj, vajenka pa je prekrhka, da bi zmogla. Samo pri vagonu bo. In v skladišču, da ne boš sam,« razlaga Čupnik, kakšno delo ga čaka.

Tine posluša. Zadovoljen je, saj mu je mojster ponudil delo, ki ga je skoro ves dan iskal zaman.

»Samo po dekle še stopiva,« pravi Čupnik.

Tine stopa ob mojstrove levice, ne meneč se za ljudi, ki jih srečuje. Predse zre. V mislih je že pri delu, dokler se na oni strani mostiča, pod katerim šumi mimo pokopališča potoček, v katerem zajemajo vodo za zalivanje rož na grobovih, ne zadene ob črno oblečeno žensko, ki kakor črna senca spolzi mimo njega.

Primanjkljaji v socialnem zavarovanju

Zavod za socialno zavarovanje Kranj, v katerega okvir spada tudi podružnica socialnega zavarovanja Jesenice, je zaključil svoje poslovanje za poslovno leto 1967 s primanjkljajem 3,61 milijonov Ndin. Za kritje tega primanjkljaja je uveden obvezen dodatni prispevek v višini 0,73 % od neto osebnih dohodkov izplačanih v tem času. Rezerv namreč ni nobenih, te so pospravili primanjkljaji prejšnjih let. Sedaj pa k stvari! Kje in kakšni so vzroki tako velikega primanjkljaja? Vzrokov za to je verjetno več!

Ali je predraga sama uprava socialnega zavarovanja?

Ali preveč in predrago plačujemo oskrbne dneve za zavarovance in njihove svojce kadar so na zdravljenju v naših bolnicah?

Ali predrago plačujemo zdravniške usluge na sploh?

Ali zavarovanci sami in njihovi svojci preveč izkoriščajo zdravstvene usluge (bolovanja, zdravlila, bolnice)?

Nekaj bo morda tudi na tem, da so le nekoliko pretirani osebni dohodki zdravstvenega osebja nasproti dohodkom ostalih delavcev. Nekdo na vsak način jemlje preveč — če pa preveč trošimo denar soc. zavarovanja je povsem razumljivo, da morajo nastati primanjkljaji. Sicer pa organi soc. zavarovanja sprejemajo razne ukrepe za usklajevanje oz. sanacijo stanja v soc. zavarovanju. Ti ukrepi gredo že tako daleč, da bomo kmalu poleg že tako visokih prispevkov iz osebnih dohodkov, ki se stekajo v blagajno soc. zavarovanja, še enkrat posebej plačevali zdravstvene in ostale usluge tega zavoda. Tako mora danes zavarovalec za sebe in svojce odšteti

del denarja za opravljeno zdravstveno uslugo; če zahteva zdravnik na dom 5,00 Ndin pri prevozu v bolnico 10,00 Ndin, za vsak recept v lekarni zopet 3,00 Ndin. Če upokojenec leži nekaj dni v bolnici, se mu del stroškov za bolnico odbije od njegove pokojnine. Torej dva občutna vira dohodka za blagajno soc. zavarovanja in vendar še vse premalo! Če so plačila za zdravstvene usluge uvedena zato, da se zmanjša oziroma omeji preveliko izkoriščanje teh uslug in če to prinaša soc. zavarovanju koristi, je zadeva v redu. Toda ali nima uprava bolnice interes zadržati bolnika dalj časa v bolnici kot je to za njegovo zdravstveno stanje potrebno? Lov za denarjem pa je neusmiljen in brezobziren.

Ali te blazne tekme po prekoračevanju denarja iz blagajne soc. zavarovanja, katere žrtev so končno sami zavarovanci, ni mogoče ustaviti?

Pri delavcih in njihovih svojcih je treba doseči zavest, da iščejo, oziroma koristijo zdravstvene usluge res samo kadar so jim te neobhodno potrebne. Pri sklepanju pogodb za usluge v bolnicah, naj se cene uslugam določajo v višinah, ki so znosne in sprejemljive za naše gospodarske razmere. Povsem pravilno je, da se dodatni prispevek za sanacijo socialnega zavarovanja plača od vseh osebnih dohodkov t. j. tudi iz civilno pravnega delovnega razmerja. Ni pa točna in z ničemer utemeljena trditev, da naj ta vrsta delavcev (tu so v večini upokojenici) ta prispevek plača zato, ker tudi več koristi usluge socialnega zavarovanja. Znano je in tudi zdravniško ugotovljeno, da delo krepki in spodbuja voljo do

življenja. Delo je posebno, če je človek ob njem zadovoljen, tudi vir zdravja. Zato je prav in menim tudi za samo družbo koristno, če tudi starejši ljudje delajo. To tezo potrjujejo tudi zdravniške statistike. Pri vsem tem pa so vsi tisti, ki kjerkoli ali karkoli dodatno delajo upokojenici in tako prispevajo v blagajno zdravstvenega zavarovanja dvojne prispevke, usluge pa lahko koristijo samo iz enega naslova. Morda bi kazalo to problematiko malo bolj temeljito proučiti in ugotoviti kdo in kje so tisti, ki preveč koristijo usluge socialnega zavarovanja? Več konkretnosti in konkretnega dela pa manj splošnih trditev, pa bo tudi boljše.

Pri razmišljanju o težavah, ki nam jih nosi s seboj naše socialno zavarovanje, med drugim tudi ugotavljamo, da smo v mnogih primerih pozabili na preventivo. Večkrat se vprašujemo, zakaj imamo tudi pri nas na Jesenicah, tako veliko število želodčnih obolenj. Ta obolenja pa so posledica slabo pripravljene hrane. Zelo važno je, kakšno in kako pripravljeno hrano uživamo. Naša skrb bi morala biti, da organiziramo vsaj tečaje za mlade gospodinje, da bi se naučile res sodobnega gospodinjstva, pri katerem je najbolj važno vprašanje pripravljanja hrane. Prav od tu namreč izvira težava za pogosta obolenja želodca in tudi drugih bolezni. Posebno pa so pri tem prizadeti otroci. Ali imamo kje šolo ali vsaj tečaje za pripravljanje in kuhanje hrane? Že več let ni slišati, da bi organizirali kje podobne tečaje. Tudi to je eno od važnih vprašanj preventive, kajti zdrava hrana je osnova za človekovo zdravje.

Koliko ljudi, posebno otrok, leži v bolnici po več mesecev prav zaradi slabe oziroma neustrezne prehrane. Z denarjem, ki ga plačamo v bolnici za enega ali dva bolnika, bi že plačali stroške takih tečajev. To bi bila namreč najbolj učinkovita preventiva. Ne iščimo tedaj denarja za sanacijo socialnega zava-

rovanja vedno samo po administrativni poti, t. j. z zviševanjem prispevkov, marveč imejmo nekoliko več posluha za preventivo, pa ne samo v nakazani smeri, marveč tudi marsikje drugje. O tem pa bi nam morda sami zdravniki in zdravstveni delavci dali lahko mnogo koristnih pobud.

Jože Rozman

Ureditev (ne)kulturnega doma na Jesenicah zastavljena

K članku »Problemi gledališča so problemi (ne)kulturnega doma na Jesenicah« lahko z veseljem pripišemo, da strahu, da bi s 1. aprilom Elektro podjetje Kranj prenehalo dobavljati električno energijo, ni več. Rok je od 1. aprila postavljen na 1. oktober 1968, v tem času pa mora biti električna napeljava v stavbi in električne naprave na odru urejene kot zahtevajo predpisi. Predstavniki skupščine občine Jesenice in uprave gledališča so se dogovorili, da bo s 1. januarjem 1968 upravljanje stavbe kulturnega doma na Jesenicah prešlo na Stanovanjsko podjetje, ki bo tudi kreditiralo ureditev električne instalacije v stavbi. Skupščina občine pa bo seveda morala zagotoviti denar za ekonomsko najemnino gledališču, knjižnici, radiu in železarski godbi, saj bo le-ta najemnina porok za uspešno vzdrževanje in upravljanje stavbe po Stanovanjskem podjetju. Taka rešitev upravljanja stavbe

edinega kulturnega doma na Jesenicah prav gotovo odpira najširše perspektive za dokončno adaptacijo obstoječih kulturnih prostorov, vstevši najprej in predvsem ureditev prepotrebne centralne kurjave. Prav gotovo bi bilo zdaj ob tej rešitvi najbolj zmotno prepustiti vso skrb za ureditev kulturnega doma na Jesenicah samo in edino Stanovanjskemu podjetju, saj utrditev in uresničitev te rešitve ostaja še zmerom naloga ne samo skupščine občine Jesenice temveč tudi gospodarskih organizacij občine in ne nazadnje tudi in predvsem vseh kulturnih aktivistov Jesenic.

— nj —

Dopisujte v »Železarja«

Plaz na Slemenu

V kristalno čistem spomladanskem jutru so se odpravili v nedeljo, 23. 3. z Vršiča na svojo poslednjo pot. Navsezgodaj se je že upiralo toplo sonce v debelo snežno odejo nad Erjavčevo kočo. Onstran Vratice, v smeri proti Slemenu, pa vlada ob tem času (konec marca) še vedno prava zima. Sneg, ki je zapadel dva dni prej, je bil še vedno suh, kajti tu je senčna stran. Spokojna zimska pokrajina, z debelo zasneženimi skalami, ki leže v dolini in zgledata z višine kakor zasnežene koče, to je svet na severni strani Mojstrovke. Tu vodi steza čez Sleme v Tamar.

Tisti usodni 24. marec se je podalo na to poznano lepo zimsko smučarsko turo več skupin. Od Vratice naprej niso izbrali najboljše smeri. Namesto po stari letni poti, ki vodi desno spodaj, dosti

stran od plazu, so vse skupine ubrale pot naravnost čez plazoviti teren pod Mojstrovko. Poslužili se tudi niso tistih nujnih preventivnih mer, ki se jim moraš podrediti, če si prisiljen prečkati nevarne strmine, kjer nimaš druge poti. Niso držali razdalje, ki znaša po izkušnjah od 30 do 100 m med posamezniki in tudi več, če tako zahtevajo okoliščine. Šli so eden za drugim. Neizkušenost in neznanje. Toliko predavanj in toliko pouka, toda zelo redki so, ki upoštevajo nauke in začuda redke so še kljub temu nesreče, ki se dogajajo.

Za nedeljsko nesrečo pa smo si bili vsi enotni, da je bil nauk, ki ga je dala težka in nadyse boleča nesreča, strahotno drago plačan.

Naš sodelavec Borut Razinger iz hladne valjarne je hodil v prvi skupini in se je zadržal na samem Slemenu,

tam, kjer se prične pot spuščati navzdol v Tamar, nekaj dlje od svojih tovarišev, tako je natančno videl vso nesrečo.

Povedal je naslednje: »Prežili so drug za drugim nevarno pobočje. Slišal sem močan zametek pok in silna gmota snega se je utrgala in zgrmela v kotanjo. Vse se je odigravalo samo nekaj sekund. V širini okoli 70 m in v dolžini okoli 100 m je bilo vse opravljeno. Videl sem črne točke, ki so se prevračale v plaz in potonile v njem. Potem je bil zopet mir in tišina.«

Tine Jerovšek in Tone Oman sta bila izven lavinskega območja in ju zato lavina ni potegnila pod sebe. Razinger je poklical tovariše na pomoč in že odhitel z Omanom odkopavat ponesrečence. Priključil se je tudi Tone Zagar, ki je bil tudi očividec nesreče, Tineta Jerovška pa so poslali po pomoč v Erjavčevo kočo, kjer se je mudilo nekaj reševalcev. Po

natančni ugotovitvi položaja je bil z Vršiča takoj dan nujni alarm reševalnim ekipam v dolini.

Sonde, reševalni čolni, hrana in pijača, vse to je potem padalo iz helikopterja v sneg. Helikopter je pripeljal na zahtevo vodstva reševanja še zdravnik in reševalca z odajnikom. Oba sta odskočila z višine nekaj metrov v globok sneg. Helikopter, ki je bil slučajno v dolini zaradi tekm v Planici, je izvršil reševalcem izredne usluge. Reševalni akciji na voljo je bil izredno hitro zelo obširen aparat, v pripravljenosti so bile vse javne službe.

Medtem, preden je prispela čez približno eno uro in pol (nesreča se je pripetila ob pol osmi uri) vsa pomoč na mesto, so reševalci kopali ponesrečence z golimi rokami iz snega, takoj ko so s smučarskimi palicami zasledili kaj trdega pod snegom. Tako so v eni uri izkopali še živega Mitja Omana in Ino Vr-

hovnik. Slednja je bila skoraj eno uro pod snegom in so njene klice slišali izpod snega. Bila je težko poškodovana. Reševalci so ji imobilizirali zdrobljeno levo nogo in jo odpeljali do koče na Gozdu, kjer jo je prevzel helikopter.

Janez Robič in Rafko Zupan iz Martuljka ter Andrej Noč s Koroške Bele in Janez Gajšek z Javornika so bili odkriti šele z natančnim sondiranjem. Sonde so okoli 4 m dolge jeklene šibike, ki jih reševalci zasajajo načrtno v sneg, dokler ne začutijo trdnega odpora pri zasajanju, ki ga nudi telo. Tako so odkrili še zadnje žrtve belega elementa. Reševalci so se trudili z vsakim najmanj po dve uri, da bi ga obudili k življenju, toda vse je bilo zaman. Predolgo so bili pod snegom. Svoje neznanje in neizkušenost so plačali preveč drago... Kristalna belina snega je tišči dan izgubila svoj blesk.

il

S skupščine občine Jesenice

Razprava le o krajevnih skupnostih in komunalnih investicijah

Razprava o smernicah razvoja gospodarstva in družbenih služb, razprava o programu komunalnih investicij za letošnje leto in razprava o predlogu proračuna občine Jesenice za letošnje leto, to so bile točke dnevnega reda skupne seje treh svetov pri Skupščini občine Jesenice: sveta za družbeni plan in finance, sveta za gospodarstvo in sveta za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve, krajevne skupnosti in stanovanjske zadeve.

Že uvodoma je v smernicah razvoja gospodarstva in družbenih služb poudarjeno, da je večjo učinkovitost gospodarjenja v občini možno doseči z večjim prizadevanjem samih delovnih organizacij za izkoriščanje možnosti, ki jih daje poslovno sodelovanje in združevanje, z večjim vplivom strokovnega dela v tehnoloških procesih, pri vodenju in organizaciji dela, z zmanjševanjem proizvodnih in poslovnih stroškov, s hitrejšo modernizacijo obstoječih kapacitet in ustanavljanjem novih obratov kovinske dejavnosti, z večjo produktivnostjo dela, s povečanjem blagovnega in neblagovnega izvoza, s hitrejšim prilagajanjem spremembam na tržišču in drugimi ukrepi.

Glede na gibanje gospodarstva v lanskem letu in analize nadaljnjega razvoja v letošnjem letu je realno pričakovati povečanje celotnega dohodka komune za okoli 9,4 odstotka, in sicer v družbenem sektorju za približno 9,5 odstotka (brez Zelezarne 7,5 odstotka) ter v zasebnem sektorju za približno 5 do 6%. V nadaljnji vsebini smernic so navedene možnosti razvoja v posameznih panogah gospodarstva in družbenih služb. Ob tem se je med navzočimi na skupni seji svetov prejšnji četrtek razpravljalo predvsem o dejavnosti krajevnih skupnosti. V proračunu občine bo v letošnjem letu predvidoma 150.000 Ndin za financiranje osnovne dejavnosti in 200.000 Ndin za financiranje drobne komunalne dejavnosti. Ta denar se med posamezne krajevne skupnosti v občini deli v določenih odstotkih, odvisno od potreb in aktivnosti. Vprašanje je bilo, ali naj bi na mestnem področju krajevne skupnosti še opravljale dejavnost, to je skrbele predvsem za urejanje cest IV. reda, ali pa naj bi to nalogo v celoti prevzelo komunalno podjetje. Nekateri so bili mišljenja, da naj bi krajevne skupnosti še naprej skrbele za to, še posebno ker je marsikatero delo tako opravljeno preje, bolje in tudi ceneje. To potrjuje tudi podatek, da so v krajevnih

skupnostih v lanskem letu k 195.000 Ndin, kolikor so skupno dobili denarja iz proračuna občine dodali sami še nekaj nad 300.000 Ndin.

Nasprotno so drugi trdili, da je nesmiselno, da imajo v nekaterih krajevnih skupnostih lastne cestarje ter da ima komunalno podjetje za to dejavnost več strojev, pripomočkov in drugih možnosti.

Morda bi bila najboljša rešitev vprašanja v tem, da bi krajevnim skupnostim, kjer so že do sedaj dobro delali, prepustili tudi v bodoče skrb za vzdrževanje cest IV. reda in druga drobna komunalna dela. To je pomembno tudi zato, ker je na ta način bolj poudarjena tudi samoupravna pravica občanov. V tistih krajevnih skupnostih, kjer pa nimajo možnosti za lastno delo, pa naj bi taka opravila skupno z denarjem prepustili komunalnemu podjetju. Ob koncu precej dolge razprave je bilo rečeno, da žal vse prevečkrat kažemo drug na drugega, kdo je kriv in kdo je dolžan kaj narediti. Predlagano je tudi bilo, da naj za letošnje leto ostane tako kot do sedaj, spremembo pa naj bi premišljeno pripravili za prihodnje leto.

V nadaljevanju skupne seje treh svetov pa so navzoči ponovno obravnavali predlog komunalnih investicij za letošnje leto, popravljen in dopolnjen s predlogi občanov in odborov volivcev ter poročili nekaterih svetov in drugih organov. Program komunalnih investicij je tako prirejen, da so dela in naloge razporejene v dve prednostni skupini. Glede na sredstva, ki bodo za to na razpolago v letošnjem letu, bo verjetno mogoče dokončati le investicije iz prve prednostne skupine, ni pa skoro nobenih izgledeov za realizacijo del iz druge prednostne skupine, čeprav so vmes nekatera nujna dela. Skupno je predvidenih raznih komunalnih del za 9.448.000 Ndin, od tega v prvi prednostni skupini za 7.928.000 Ndin. Dela v prvi prednostni skupini naj bi financirali od sredstev prispevka za zemljišča — 1.777.000 Ndin, od komunalnega prispevka — 860.000 Ndin, iz proračuna — 1.413.000 Ndin in iz drugih virov — predvsem delovnih organizacij — 3.695.000 Ndin.

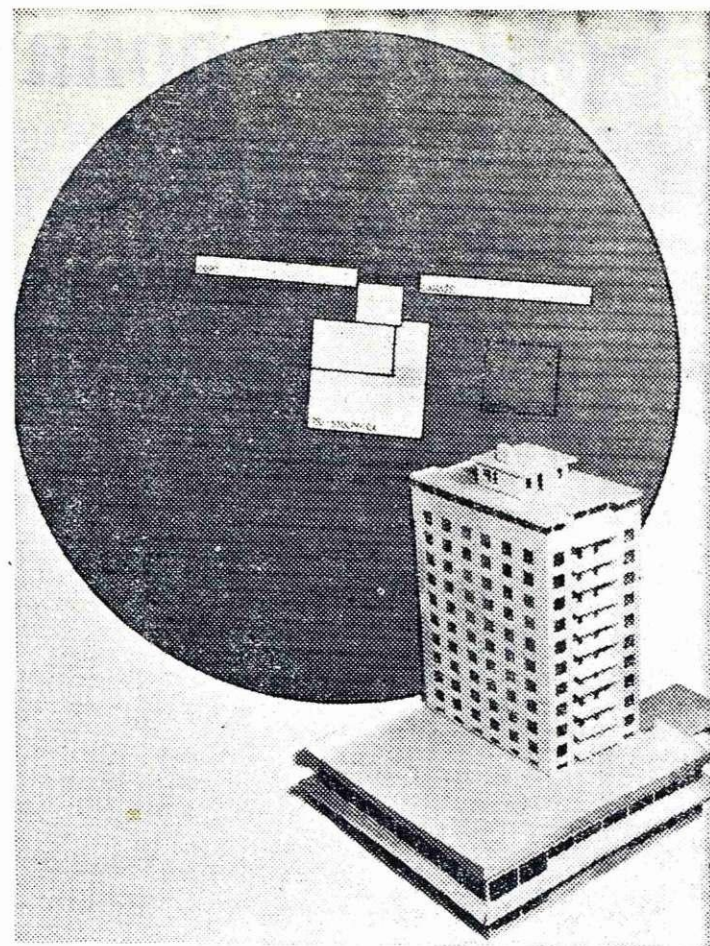
Navzoči na skupni seji treh svetov so hoteli določena pojasnila in predlagali še nekaj sprememb. V letošnjem letu je predvideno nadaljevanje del na cesti v Planino pod Golico in na Tomšičevi cesti do mostu pri Šegu, za katerega so pripravili načrte. Uredili naj bi tudi ozki del gorenjske magistrale pred kinom Plavž in splošno bolni-

šnico na Jesenicah. Cestni sklad SRS bo predvidoma financiral asfaltiranje ceste I. reda pri Mojstrani, Gozdno gospodarstvo Bled pa naj bi popravilo cesto v Vrata. Skupščina občine Jesenice pa naj bi prispevala tudi milijon Ndin h gradnji in ureditvi ozkega dela ceste v Mostah.

Po zadnji povodnji porušena mostove v občini smo v glavnem popravili, porušen je še most v Mojstrani, katerega gradnja je bila predvidena za letošnje leto. Nastale pa so težave predvsem v tem, ker vojne oblasti zahtevajo določeno nosilnost in ker je obrežje Save precej poškodovano, tako da je nevarnost, da bi reka ob prvi večji vodi naredila novo strugo poleg mostu. Več so se zadržali ob razpravi o ureditvi pločnikov v samem mestu. Že v aprilu naj bi uredili pločnik od hotela Korotan do hotela Pošta, vsi pa so bili mnenja, da je nujno potrebno čimprej začeti urejati tudi pločnik na desni strani Ceste železarjev od železniškega nadvoza do Zelezarne. Pomembno predvsem za prebivalce Blejske Dobrave je, da so vsa sredstva namenjena za kanalizacijo v občini namenili za dokončno ureditev kanalizacije na Blejski Dobravi, kjer je sicer resna nevarnost, da pride do popolne okužbe pitne vode.

Letos se bodo bolj lotili del tudi pri urejanju hudournikov v občini, nadaljevali pa bodo tudi z zaščitnimi deli na obrežju Save na Jesenicah. Dokončno naj bi uredili hudournik Jeseniščico in hudournik Hladnik, v kolikor pa bi prispevali denar tudi Zelezarne in Gozdno gospodarstvo Bled, pa bi lahko pričeli tudi z zavarovalnimi deli na hudourniku Belca in z ureditvijo Spornovega grabna. Precej predvidenih del bo financiral republiške vodni sklad. Iz tega sklada je predvideno tudi v prihodnje financiranje in to: v prihodnjem letu nadaljna ureditev obrežja Save in v letu 1970 urejanje hudournikov, medtem ko bodo pripravljene potrebne načrti.

S komunalnim podjetjem naj bi se tudi domenili, da bi podjetje letos dogradilo »Žale« na pokopališču Blejska Dobrava s tem, da bi prihodnje leto v proračunu namenili potrebna sredstva. Končno so se še domenili da naj bi iz proračuna občine namenili nekaj denarja tudi za ureditev ceste do podjetja Kovinska oprema v Mojstrani. Ob koncu razprave je predsednik SOB Jesenice Franc Žvan dejal, da je pri izvršitvi tega programa sicer nekaj »če«, z maksimalnimi naporji pa se bo dalo

SGP Sava gradi ob Titovi cesti nasproti železniške postaje Jesenice trgovsko stanovanjsko zgradbo, ki jo sestavlja dvojno stavnih mas: enonadstropni trgovski del in 10-nadstropni stanovanjski stolp (na sliki maketa stavbe)

marsikaj vsaj začeti, če že ne tudi do konca narediti. Opozoril je tudi na to, da se bo verjetno moralo prek leta v programu investicij tudi kaj spremeniti. Po triurni razpravi so navzoči pred koncem skupne seje svetov razpravljali še o predlogu proračuna občine za letošnje leto, kjer pa ni bilo posebnih pripomb.

V četrtek, 27. marca je bila tudi 2. skupna seja obeh

zborov SOB Jesenice, kjer so odborniki dokončno razpravljali in sklepali o smernicah razvoja gospodarstva in družbenih služb, o programu komunalnih investicij v letošnjem letu in o predlogu osnutka odloka proračuna občine Jesenice za letošnje leto.

Razpravljali so tudi o nekaterih drugih zadevah, o čemer pa bomo pisali v prihodnji številki.

T. L.

Financiranje kulture s pogodbami

V petek, 22. marca je bila 5. redna seja sveta za šolstvo, prosveto, kulturo in telesno kulturo pri Skupščini občine Jesenice, na kateri so predvsem razpravljali o smernicah razvoja gospodarstva in družbenih služb ter predlogu proračuna občine za letošnje leto. Ob razpravi so potrdili nekatere zaključke:

Temeljna izobraževalna skupnost naj sodno izterja neporavnane pogodbene obveznosti delovnih organizacij do financiranja strokovnega šolstva. Za prihodnjo sejo omenjenega sveta naj temeljna izobraževalna skupnost pripravi tudi obračun financiranja strokovnega šolstva v preteklem letu. Člani sveta so bili mnenja, da naj občinska skupščina tudi v proračunskih sredstvih zagotovi sodelovanje pri gradnji osnovne šole v Kranjski gori in to v znesku, kot je predviden v načelih za sestavo proračuna, sprejetih februarja letos. Ta denar naj bi občinska skupščina zagotovila iz dodatnih proračunskih sredstev oz. ob rebalansu. Svet je bil tudi

mnenja, da je 8% povečanje denarja za financiranje strokovnega šolstva nesprejemljivo, ker se tako povečanje ne more zagotoviti tudi ostalemu šolstvu v občini. Med nekaterimi šolami nastajajo tudi razlike, kar je primer z glasbeno šolo Jesenice, za katere dejavnost je v proračunu TIS predvideno 219.000 Ndin. Omenjeno šolo lahko smatramo kot kulturno institucijo, bistvena razlika pa nastaja tudi ob primerjanju z ostalimi kulturnimi institucijami v občini, za katere je v skladu predvideno skupno 370.000 Ndin. Člani sveta so bili mnenja, da naj Zveza kulturno-prosvetnih organizacij pripravi poročilo o delu glasbene šole. Na seji so obravnavali tudi program kulturne dejavnosti, predvsem pa so se strinjali, da se s koristniki sklada za kulturno-prosvetno dejavnost v občini sklenejo pogodbe. Opozorili so tudi na to, da je potrebno urediti lastništvo osnovnih sredstev kulturnih organizacij v občini.

T. L.

Šola brez ponavljalcev

V sredo, 20. marca 1968, je na osnovni šoli »Tone Čufar« predaval za učitelje obeh šol prof. Handforth iz Oldhama pri Manchesteru v Angliji. K nam so ga povabili meščani Kranja, ki vzdržuje z Oldhamom tesne prijateljske stike. Govoril je o organizaciji angleške obvezne (= osnovne) šole.

Obvezno šolanje začne angleški, walleški in škotski otrok s 5. letom, s 7. letom pa nastopi svoje osnovno šolanje (Junior School), ki traja do 11. leta starosti. Ves ta čas skrbno spremljajo njegov razvoj, kajti ko dopolni 11. leto starosti, pride v Comprehensive School, ki dokončno oblikuje njegovo osnovno izobrazbo in ga do 15. leta starosti pripravlja za vstop v življenje.

Ob prehodu na angleško »višjo stopnjo« razdeli otroke po oddelkih glede na njihove sposobnosti: najsposobnejši, sposobni, poprečni in podpoprečni. Samo v prvih dveh skupinah imajo po 30 otrok v oddelkih, kakršnokoli povečevanje števila učencev v oddelku bi po prepričanju prof. Handfortha nujno povzročilo slabši učni uspeh. Oddelki s poprečno sposobnimi učenci so številčno manjši: 25 ali celo samo 20 učencev. V poseben oddelk razvrste podpoprečne učence; ta oddelk ne sme šteti več kot 15 učencev. To podpoprečne je treba prav razumeti: gre za normalno razvite otroke, ki so v posebnih pogojih sposobni dokončati osnovno šolo, le da so njihove sposobnosti omejene.

Tej razporeditvi je prirejen tudi učni načrt. In to se nam je zdelo poglavito odkritje v predavanju prof. Handfortha: pri nas je učni načrt do vseh otrok enako zahteven in mu ni mar, ali so mu otroci kos ali ne (gledano s stališča prof. Handfortha je to poglaviti vzrok za visoko število ponavljavcev in učencev, ki končujejo osnovno šolo v 5., 6. ali 7. razredu), pri njih pa zahteva učni načrt od vsakega otroka toliko, kolikor zmore. Ker so zmožnosti v oddelkih približno enake, je delo seveda lažje, uspehi pa večji.

In kar je poglavito: Tako razporejeni v oddelke vsi otroci vsako leto napredujejo v višji razred. Najsposobnejše pripravljajo za študij na visokih šolah, sposobne za šolanje na strokovnih šolah, poprečne in podpoprečne pa za delo v praktičnih poklicih. Prva in druga skupina imata odprto pot navzgor za šolanje do skrajnih meja, medtem ko se tretji in četrti skupini po izučitvi v poklicu ta pot zapre.

Toda: Vsi otroci končajo osnovno šolo in vsi pridejo do poklica.

Zanimalo nas je, kako gledajo starši na takšno grupiranje njihovih otrok, kajti poenostavljeno gledano bi taka razdelitev marsikomu lahko pomenila čisto norma-

len odsev razredne družbe. Prof. Handforth je zatrdil, da se dobro zavedajo, kako odgovorna in občutljiva je ta razporeditev, zato jo temeljito pripravljajo po številnih stikih in pogovorih z otroki in starši.

Pri nas zadnji čas razpravljamo o tem, da bi tuji jezik prenehal biti obvezen predmet v osnovni šoli; učenci (starši) bi se lahko prostovoljno odločili, ali bo zanje tuji jezik obvezen predmet ali ne. Tudi s tem bomo dosegli verjetno podoben učinek kot Angleži s svojo razdelitvijo otrok.

Pot za šolanje naprej bo odprta samo tistim, ki se bodo odločili za študij tujega

jezika; vsi drugi se bodo morali usmeriti v praktične poklice. Imeli pa bodo dosti več upanja, da bodo osnovno šolo dokončali, če jih ne bo na poti zadržala matematika...

Za zaključek le še kratka aktualna zanimivost:

Oldhamska šola šteje 870 otrok, razporejenih v pet razredov po 180 učencev; v vsakem razredu je po sedem oddelkov. Šolo vodi ravnatelj, od katerega zahtevajo, da dobro pozna vse svoje učence, še posebno pa vseh 54 učiteljev, kolikor jih je na šoli. Vsak razred vodi pomočnik ravnatelja (»school-master«) s svojo upravno pisarno in svojim osebjem, tako da vsak razred zase predstavlja šolo v malem.

Zanimivo, da Angleži uporabljajo utrjena pedagoška dognanja v praksi.

Janez Svolfšak

V soboto premiera operete Pri belem konjičku

V soboto zvečer bo gledališče Tone Čufar uprizorilo peto premiero v letošnji sezoni in sicer opereto nemškega skladatelja Benatzkyja PRI BELEM KONJČKU. Opereta, napisana v tipičnem alpskem slogu, je že pred vojno z velikim uspehom prešla številne evropske odre in prenešana v naš gorenjski svet je tudi pri nas dobila domovinsko pravico. V nekaj različnih verzijah se je je z uspehom polastil tudi film in kljub svoji lahkotnosti in preprostosti, a nemara prav zato, so se melodije iz operete PRI BELEM KONJČKU ohranile do danes.

Uprizoritev operete PRI BELEM KONJČKU od izvajalcev terja veliko truda in vaje, zlasti še, ker je zaradi številne zasedbe, plesnih vložkov pa tudi tehnične izvedbe dokaj zahtevna. Člani ansambla gledališča Tone Čufar in glasbeniki ter pevci jeseniške glasbene šole so v izvedbo operete PRI BELEM KONJČKU vložili vse svoje znanje in požrtvovalnost, zato lahko pričakujemo solidno uprizoritev, zlasti še, ker imata jeseniško gledališče in Glasbena šola v minulih letih že nekaj zelo uspešnih uprizoritev operet za seboj.

Glasbeno vodstvo operete PRI BELEM KONJČKU je bilo zaupano izkušenemu dirigentu Radu Kleču, ki vodi orkester jeseniške glasbene šole, režijsko pa je opereto pripravil Srečko Tič, ki je zasnoval tudi sceno. Vlogo gostilničarke Polonce bo pela in igrala Marica Balohova, vlogo Leopolda Tonček Dolar, vlogo Metke Darinka Koroševa in v vlogi advokata Karlina Jaka Jeraša. V ostalih vlogah bodo nastopili še

Franci Pogačnik kot Kotenina, Rudi Mandič kot profesor Zmazek, Frenk Hirszenfelder kot Stanislav, Tilka Cimžarjeva kot Stanislava in vrsta drugih igralcev in pevcev v manjših vlogah. Pri predstavi sodelujejo še mešani pevski zbor glasbene šole, ki ga vodi Milko Skoberne in plesni ansambel glasbene šole, katerega ples je nastudiral koreograf Slavko Eržen, korepetitorja pa sta bila Silva Gračnerjeva in Bojan Svetlin.

Opereta PRI BELEM KONJČKU bo prav gotovo osvežitev v gledališkem repertoarju na Jesenicah, še zlasti za vse tiste, ki jim je pri srcu lahkotna zabava ter vesele in poskočne operetne melodije. Opereta PRI BELEM KONJČKU bo uprizorjena tudi za abonma, kar od začetka ni bil namen, na kar opozarjamo vse cenjene gledališke abonente.

— nj

Misli

Dovolj znano je, da je nespodobno govoriti o svoji ženi, premalo pa, da je še bolj nedostojno govoriti o sebi.

....

Če se silimo, da bi ostali zvesti ljubljeni osebi, je to prav tako malo vredno, kakor če bi ji bili nezvesti.

....

Ničesar si ne bi vroče želeli, ko bi natanko vedeli, kaj si želimo.

....

Prijateljstvo zaradi tega tako malo gane ženske, ker je v primeri z ljubeznijo dolgočasno.

La Rochefoucauld

Polde Mejač

Pretekli petek je po hudi in dolgotrajni bolezni v jeseniški bolnišnici umrl pevovodja mešanega zboraja javorške Svobode — Polde Mejač. Tako je bila končana njegova večletna borba z zahrbtno boleznijo. Kljub temu, da se je usoda tako poigrala z njim in mu je bolezen odvzela najdražje — glas, je ostal še vedno pevovodja in dokazal, kako rad ima svoje pevske tovariše in koliko mu je do tega, da bi delo v pionirskih, mladinskih in odraslih pevskih zborih na Javorniku in na Jesenicah uspešno napredovalo. Dobro je vedel, da si z neizmerno voljo in zavzetostjo na področju glasbe pedaljuje življenje ter je zato zastavil vse sile in poiskal vse možne oblike, da kljub težki bolezni ni nikoli izgubil prepotrebne slika z zbori, ki jih je toliko let skrbno vzgajal in so po njegovi zaslugi dosegli tudi kvaliteto raven.

V preteklih osmih letih je bilo zelo pomembno njegovo ustvarjalno delo na osnovnih šolah. Kar na treh šolah hkrati je poučeval in vzgajal mladi pevski rod in tako navdušil več sto mladih ljudi za zborovsko petje. S svojim neumornim delom je zlasti na osnovnih šolah Tone Čufar in Koroška Bela dosegel lepe uspehe, ki so bili vidni zlasti na tradicionalnih pevskih revijah ob dnevu mladosti ter ob drugih prilikah. Na Javorniku skoraj ni bilo akademije, proslave ali druge večje prireditve, da ne bi dirigiral tudi pionirskemu zboru osnovne šole, zgodilo pa se je tudi, da je na taki prireditvi pripravil ločen program za moški in mešani zbor. Torej trojno delo naenkrat. Kolektivi treh osnovnih šol in pionirji pa mu bodo ostali vedno hvaležni za delo, ki ga je opravil kljub svoji hudi bolezni.

Kolikokrat nam je na pevskih vajah pripovedoval o svojih ustvarjalnih načrtih. Žal je lahko uresničil le nekatere izmed njih, ni pa se mu izpolnila želja, da bi se ljubiteljem petja s svojim zborom predstavil na odru novega kulturnega doma. Vedno je mislil na svoje pevke in pevce; na pevski vaji in tudi kadar je bil v bolnišnici. Vedno je opo-

zarjal, da je zboru potrebna stalna in močna zasedba na pevskih vajah, ki jih za nobeno ceno ni opustil. V arhivu pevskega zboraja je ostalo še vedno veliko pesmi, ki jih je čeprav že hudo bolan, pripravil za študij na pevskih vajah. Žal so mu moči prehitro pošle, še prej, predno je pedantno izdelan načrt pesmi, nekatere izmed njih je primerjal celo z biseri, v celoti uresničil.

Izguba, ki jo je utrpel mešani pevski zbor javorške Svobode, je s smrtjo Poldeta Mejača huda in boleča in precej časa bo treba, da bo izpopolnjena velika vrzel, ki je nastala z njegovo smrtjo. Polde je svojem nasledniku, ki ga bo treba šele poiskati, zapustil bogat arhiv ter pevke in pevce, ki jih je učil in navduševal za slovensko narodno, umetno in partizansko pesem. Nadajevati bo treba z delom tam, kjer je Polde končal.

Škoda, da Polde ni mogel slišati pesmi, ki so mu jih v nedeljo popoldne doma pred hišo in na pokopališču na Breznici peli rudarji iz Trbovelj, mladinci in pionirji ter komorni zbor z Jesenic in pevci iz Radovljice in Javornika. Imeli smo občutek, da so mu pevski zbori ob odprtem grobu pripravili celo koncert, ki pa ga je s svojim delom tudi zaslužil. V zgodovini javorške Svobode ter še posebej moškega in mešanega pevskega zboraja je bilo njegovo ime pogosto omenjeno, o njegovem požrtvovalnem delu pa bodo pozneje govorili tudi tisti, ki bodo nadaljevali z njegovim delom.

Na predzadnji skupščini Zveze kulturno prosvetnih organizacij občine Jesenice je Polde Mejač za svoje neumorno ustvarjalno delo na področju vokalne glasbe prejel tudi Čufarjevo nagrado.

Edo Zagar

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

30. in 31. marca amer. ital. barvni CS film V SENCİ REVOLVERJA, ob 17. in 19. uri.

1. aprila ameriški barvni CS film POLNOČNA ČIPKA, ob 17. in 19. uri.

2. in 3. aprila japonski barvni film NA SODU SMODNIKA, ob 17. in 19. uri.

4. aprila ameriški barvni CS film OD TOD DO VEČNOSTI, ob 17. in 19. uri.

5. aprila jugoslovan. barv. film ZBIRALCI PERJA, ob 17. in 19. uri.

6. aprila ameriški barvni CS film TIGRICA, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

30. in 31. marca japonski barvni film NA SODU SMODNIKA, ob 18. in 20. uri.

1. in 2. aprila amer. ital. barvni CS film V SENCİ REVOLVERJA, ob 18. in 20. uri.

3. aprila ameriški film OD TOD DO VEČNOSTI, ob 18. in 20. uri.

4. in 5. aprila franc. rom. film ZVEZDA BREZ IMENA, ob 18. in 20. uri.

6. aprila ameriški barvni CS film REVOLVERAŠ WACO, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

30. marca grški film GRK JANIS.

31. marca franc. jug. barvni film SOLEDAT.

4. aprila amer. ital. barvni CS film V SENCİ REVOLVERJA.

6. aprila franc. rom. film ZVEZDA BREZ IMENA.

Kino KRANJSKA GORA

30. marca ameriški film PLAČILO ZA VRAGA.

31. marca franc. rom. film ZVEZDA BREZ IMENA.

4. aprila japonski barvni film NA SODU SMODNIKA.

6. aprila amer. ital. barvni CS film V SENCİ REVOLVERJA.

Kino ŽIROVNICA

31. marca ameriški film PLAČILO ZA VRAGA.

RAZPIS

KRAJEVNA SKUPNOST PODMEŽAKLJA, KOMISIJA ZA GOSPODARSKO DEJAVNOST

razpisuje dve delovni mesti TOČILKI ZA GOSTIŠČE V PARKU PODMEŽAKLJA

Plačilni pogoji po pravilniku o osebnih dohodkih. Delovni čas 7 ur dnevno.

Zaželjena praksa v gostinstvu.

Prijave pošljite na krajevno skupnost Podmežaklja, komisija za gospodarsko dejavnost Jesenice, Mencingerjeva ul. 1.

POZIV

Po 2. členu zakona o dodatnem prispevku za zdravstveno zavarovanje, ki ga plačujejo zavarovanci od dopolnilnih dohodkov (Ur. list SRS, št. 5/68), so dolžni plačevati dodatni prispevek za zdravstveno zavarovanje od neto osebnega dohodka iz delovnega razmerja tisti zavarovanci, ki opravljajo poleg dela v delovnem razmerju s polnim delovnim časom še kakšno obrtno ali obrti podobno dejavnost kot postranski poklic in zavarovanci, ki opravljajo delo na domu.

Na podlagi 5. člena cit. zakona so zavarovanci iz prejšnjega odstavka dolžni prijaviti zgoraj naštetih dejavnosti v 30 dneh od dneva, ko so začeli opravljati tako dejavnost. Zavarovanci, ki opravljajo tako dejavnost na dan uveljavitve tega zakona, morajo predložiti prijave v 30 dneh od uveljavitve tega zakona. Ker do sedaj še nismo prejeli nobene prijave, čeprav je rok pretekel 16. marca 1968

p o z i v a m o

vse zavarovance, ki opravljajo poleg dela v delovnem razmerju s polnim delovnim časom še kakšno obrtno ali obrti podobno dejavnost kot postranski poklic ali ki opravljajo delo na domu, da vložijo prijavo take dejavnosti najkasneje do 15. aprila 1968 pri Komunalnem zavodu za socialno zavarovanje Kranj oz. njegovih podružnicah na Jesenicah, v Radovljici, Škofji Loki in v Trzinu, kjer je pač sedež organizacije, pri kateri je zavarovanec v delovnem razmerju. V prijavi je treba navesti tudi dohodek, ki ga doseže zavarovanec s takšno dejavnostjo in od kdaj zavarovanec opravlja takšno dejavnost.

Kolikor zavarovanec ne bi vložil prijave niti v dveh mesecih od dneva, ko je začel opravljati dejavnost oziroma od dneva uveljavitve cit. zakona, plača štirikratni znesek dodatnega prispevka za čas med dnem, ko je obveznost nastala in dnem, ko je bila obveznost ugotovljena.

Kranj, 25. 3. 1968
Številka: 04/6-825/1

Komunalni zavod za socialno zavarovanje Kranj

Gledališče

SOBOTA, 30. 3., ob 19.30: R. Benetzky PRI BELEM KONJČKU — opereta — Premiera — IZVEN.

NEDELJA, 31. 3., ob 19.30: R. Benetzky PRI BELEM KONJČKU — IZVEN.

SREDA, 3. 4., ob 19.30: R. Benetzky PRI BELEM KONJČKU — IZVEN.

ČETRTEK, 4. 4., ob 19.30: R. Benetzky PRI BELEM KONJČKU — Za abenma ČETRTEK in IZVEN.

Vse cenjene ljubitelje gledališča opozarjamo na novo premiero operete PRI BELEM KONJČKU. Vstopnice naj si zagotovijo v rezervacijo na telefon 82-200.

Opereta PRI BELEM KONJČKU bo uprizorjena tudi za gledališki abonma, zato še posebej opozarjamo abonente reda ČETRTEK na četrtkovno predstavo. Na abonentskih predstavah so na razpolago vstopnice tudi za druge gledalce!

ZAHVALA

Ob težki izgubi naše ljube mame

JULIJANE ANTONIČ

se najiskrenejše zahvaljujem vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti, obsuli s cvetjem in nam izrazili sožalje.

Zahvaljujem se primariju dr. Brandstetterju in vsemu strojnemu osebju internega oddelka bolnice za zdravljenje in lajšanje bolečin naše mame.

Zahvaljujem se vsem sosedom, posebno družinam Bokalovi in Delavčevi za njihovo nesebično pomoč.

Iskrena hvala pevcem za žalostinke, voznikom osebnih avtomobilov in vsem za spremstvo na njeni zadnji poti.

Zaljubljeni sin Janez, Julči in Elica z družinami ter ostalo sorodstvo

Obvestilo

Obveščamo stanovalce na Fužinski cesti, da je pri rakah (skozi predor) dovoljen prehod na Prešernovo cesto, ki pa velja samo za omenjene stanovalce. Istočasno opozarjamo vse, ki se bodo posluževali tega prehoda, da so za svojo osebno varnost odgovorni sami.

Varnostna služba

POPRAVEK

V zadnji številki Železarja se nam je v prilogi vrnil tiskarski škrat in nam zamenjal besedo odbor za organ. Na 5. strani priloge pod drugo črto se stavek pravilno začneja: Upravni organ... (ne odbor).

Uredništvo

ZAHVALA

Ob smrti drage mame
IVANKE BRANKOVIČ
roj. Vister

se iskreno zahvaljujem primariju dr. Brandstetterju in primariju dr. Hafnerju ter vsemu zdravstvenemu in strojnemu osebju internega in kirurškega oddelka, kakor tudi dr. Rosensteinovi in dr. Čehu za zdravljenje in lajšanje bolečin v času njene bolezn.

Zahvaljujem se vsem, ki so jo spremili k zadnjemu počitku, ji poklonili vence in cvetje ter nam izrazili sožalje.

Zahvalo izrekamo pevcem za žalostinke in za poslovilne besede predstavnici organizacije ZB, kakor tudi voznikom osebnih avtomobilov.

Sin Teo in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame

TILKE ULE

se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti in nam izrekli sožalje.

Zahvaljujem se vsem stanovalcem za vsestransko pomoč, ki so jo nudili v času bolezn in za darovane vence. Posebna zahvala velja družini Bernčan in Brajič ter Francu Gaserju za prevozno sredstvo. Predstavnici RK se zahvaljujem za poslovilne besede in priznanje ob odprtem grobu.

Hčerka Tilči por. Majcen z družino.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moža, očeta in starega ata

FOLDETA MEJACA

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so nam v teh težkih dneh pomagali, z nami sočustvovali in nam izrekli sožalje, pokojnika spremili na njegovo poslednjo pot in darovali številne vence. Posebno zahvalo izrekamo osebju Onkološkega oddelka v Ljubljani, osebju bolnice Jesenice in dr. Brandstetterju, dr. Vilmanu in dr. Mencingerju za dolgoletno zdravljenje in lajšanje bolečin v najtežjih dneh.

Topla zahvala pevskim zborom: Svobode Trbovlje II, srednješolskemu zboru, pionirskemu zboru osnovne šole Tone Čufar, komornemu zboru jeseniške Svobode, zboru javniških upokoencev in žirovniškemu oz. radovljiškemu zboru, godbi na pihala javniške Svobode, vsem govornikom za poslovilne besede in upravnemu odboru javniške Svobode za vso pomoč.

Iskreno smo hvaležni vsem voznikom metornih vozil za prevoze na njegovo zadnjo pot, sosedom za pomoč in vsem, ki so nam v teh težkih dneh kakorkoli pomagali.

Zaljubljeni: žena Marija, sin Florjan z družino ter hčerki Beta z družino in Anica

Gostovanje Mestnega gledališča ljubljanskega

Preteklo soboto smo lahko gledali v dvorani gledališča Tone Čufar gledališko delo znanega Radivoje-Lole Djukića BOG JE UMRL ZAMAN v interpretaciji ansambla Mestnega gledališča ljubljanskega. Kot pri svojih televizijskih igrah, ki smo jih gledali veliko sobotnih večerov in jih še gledamo, se je tudi v tej politični satiri pokazal Djukić kot mojster tega žanra.

Številni gledalci sobotne predstave so se dve uri res dobro zabavali ob duhovitih situacijah, ki so se odvijale na odru. Vendar med veseli smeh je Djukić večkrat kanil tudi nekaj pelina, tako da je imel ta smeh včasih tudi grenak priokus, kajti dialogi, ki so se razvijali med predstavo, so prikazali tudi nekatere naše senčne strani. Zato so bili še toliko bolj zgočeni.

Imenitna je bila tudi uprizoritev, saj so posamezni igralci v svojih vlogah kar blesteli. Levji delež je brez dvoma nosil Janez Eržen v dvojni vlogi Nenada in Predraga. Ostali so mu dobro pomagali, tako da je bil celoten vtis predstave zelo ugoden.

Zato je gostovanje ljubljanskih gostov lepo uspelo in jih bomo na naših odskih deskah še radi gledali.

K.

Odbojkarji pred novo sezono

Jeseniški odbojkarji so se v novembru lani na kvalifikacijah v Subotici borili za vstop v I. zvezno ligo, vendar niso uspeli, predvsem zaradi slabega sojenja.

Toda ta neuspeh igralcem ni vzel poguma in zato se pod vodstvom trenerja Viki Krevsla marljivo pripravljajo za tekmovanje v I. slovenski ligi, ki se bo začela konec aprila. Kot vsa leta doslej, bo tudi letos konkurenca zelo ostra, njihov največji nasprotnik pa bodo ekipe Kanala, Ljubljane in Izole.

(nadalj. na 12. strani)

Miši

Naša dejanja so kakor rime, ki jih vsak lahko prepleta po mili volji.

Naša odkritosrčnost je deloma želja, da bi se pogovorili o sebi in da bi prikazali svoje napake v tisti luči, ki je nam pogodu.

Skoraj enako težko se za dovoljmo, kadar zelo ljubimo in kadar sploh ne ljubimo.

La Rochefoucauld

Odbojkarji pred novo sezono

(nadalj. z 11. strani)

Vsi igralci trenirajo že od srede februarja; med njimi pa ni več le Dušana Prešerna, ki je po dolgoletnem igranju prenehal aktivno nastopati. Zato pa je h klubu pristopilo več mladih igralcev, ki mnogo obetajo.

Kot v pretekli, bodo tudi v letošnji sezoni nosili glavno breme na tekmah Bergelj, Bogataj, Kavčič, Krevsel, Rössler, Potočnik, Šmitek in Pristov. Klub bo skušal pomovno pridobiti v svoje vrste še Eržena, ki bo baje prenehal nastopati.

Pod vestnim vodstvom Francija Bajta pa trenirajo tudi dekleta. To so po več letih prvi dobro organizirani treningi in že v kratkem času so dekleta pod strokovnim vodstvom zelo napredovala. Igralke bodo nastopile v I. slovenski ligi. Ekipo sestavljajo skoraj same mladinke:

Faganel, Filipaj, Kemperle, Krušic, Lukek, Mrak, Trančar, Draksler. Od igralke, ki so igrale že pred leti, je ostala samo Pavličeva.

Pod vodstvom Mitja Bogataja pa trenira tudi mladinska ekipa, ki bo sodelovala v radovljško-jesenjski ligi.

Klub misli organizirati še pionirsko odbojkarsko šolo. To lepo zamisel pa bo možno izvesti le, če bo na voljo dovolj denarja. V maju bo za dan mladosti izveden pionirski turnir za klubski pokal.

Kot uvod v novo sezono bo v nedeljo, 31. t. m. organiziran prijateljski turnir, na katerem bodo sodelovale ekipe OK Kanal, OK Ljubljana in domače moštvo.

Turnir se bo začel ob 9. uri dopoldan v telovadnici TVD Partizan Jesenice, kamor so vabljeni vsi ljubitelji odbojke.

Lepi uspehi alpskih smučarjev

Poleg skokov v Planici, ki so bili najvažnejši smučarski dogodek pretekle nedelje, naj omenimo še ostale smučarske prireditve alpskih smučarjev, kjer so sodelovali jeseniški smučarji.

Na Viševniku na Pokljuki je bil v nedeljo, 24. t. m. medklubski veleslalom za člane, članice, mladince in mladinke. Startalo je 195 tekmovalcev. Mirno lahko trdimo, da se je mladina masovno oprijela tega lepega športa. Viševnik, kjer vojska gostoljubno sprejema goste, kjer vojska odlično pripravi proge, postaja kar zanimivo in zaželeno tekmovalno smučišče, ki že kar krepko vpije: »Bled, prebudi se in uredi nas!«

Jesenjski člani in mladinci so se zopet odlično uvrstili; zelo razveseljivo je, da so se mladi člani, ki so bili lani še mladinci, kar trdno usidra-

li med starejše člane. Med člani je ponovno zmagal Peter Lakota, čeprav mu veleslalom od vseh treh disciplin najmanj leži. Velika škoda, da ni sodeloval na olimpiadi, kjer bi morda dosegel vidno mesto.

REZULTATI — ČLANI: 1. Peter Lakota 1.33,4, 2. Andrej Klinar 1.36,6, 3. Marko Židan 1.39,3, 4. Milan Marolt 1.41,5, 5. Lado Stare 1.42,0, 6. Boris Pesjak 1.42,1 (vsi Jesenice), 7. Marjan Pesjak, Radovljica, 1.42,3, 8. Mlejn, Transturist, 1.45,1, 9. Jože Svetina, Jesenice, 1.45,5.

Proga je bila dolga okoli 1.500 m in je imela 500 m višinske razlike in 48 vratic.

Starejši mladinci so startali prvi, ker so se borili za kategorizacijo. Prva štiri mesta so zasedli Jeseničani:

REZULTATI — STAREJŠI MLADINCI: 1. Cene Štraus, Jesenice, 1.40,3, 2. Borut Varl, Jesenice, 1.46,1, 3. Tone Albreht, Jesenice, 1.46,8, 4. Tomaž Ramuš Jesenice, 1.47,3, 5. Černe, Radovljica, 1.48,3, 6. Marguč, Enotnost, 1.49,4.

MLAJŠI MLADINCI: 1. Aljančič, Tržič, 1.27,4, 2. Jurjevec, Tržič, 1.29,0, 3. Potočnik, Bled, 1.29,5, 4. Zupan, Jesenice, 1.32,8.

ČLANICE: (Jeseničanke niso startale): 1. Kurnik, Tržič, 1.54,9, 2. Bem, Radovljica, 1.58,0, 3. Magušar, Enotnost, 2.14,7.

Tudi pri starejših in mlajših mladinkah Jeseničank ni bilo na startu.

Pri Ribniški koči na Pohorju so startali pionirji za republiško prvenstvo v veleslalomu. Odlično sta se odrezala mlajši pionir Ogrin in starejši pionir Vovk, ki sta zasedla drugo mesto vsak v svojem razredu. Kot moštvo so bili pionirji na tretjem mestu za Fužinarjem in Tržičem, za njimi pa so še tri moštva.

V Zakopanem so se udeležili mednarodnega veleslalomu Gašperšič, Šmitek in Soklič. Član Jesenic, sedaj v JLA, Miran Gašperšič se je uvrstil na osmo mesto in pustil za seboj na 9. mestu celo Sodata, ki je bil za pokal Vitranca v Kranjski gori na 2. mestu v veleslalomu.

Teden kasneje, 17. 3. so startali Soklič (Tržič), Gašperšič (JLA, sicer Jesenice) in Šmitek (Jesenice) v Tatrah na Slovaškem. V slalomu je bil 6. Soklič 100,73 sek, 7. Gašperšič 101,37 sek. Šmitek je padel in moral odstopiti zaradi poškodbe.

V veleslalomu so se uvrstili takole: 1. Petrik, CSSR, 1.28,46, 2. Gašperšič, Jugoslavija, 1.28,77, 8. Soklič, Jugoslavija, 1.31,10, 11. Šmitek, Jugoslavija, 1.34,14.

KOMBINACIJA: 1. Petrik, CSSR, 2. Seiringer, Avstrija, 3. Gašperšič, 7. Soklič (oba Jugoslavija).

Mladi jeseniški tekmovalci se lepo uveljavljajo tudi v mednarodni konkurenci, tako kakor v domači. Za uspehe, ki jih poklanjajo svoji domovini in Jesenicam, jim dajemo vse priznanje in jim želimo, da se obdržijo tudi v naprej na športni višini.

—11

Jiří Raška nepremagljiv

Dolina Tamarja in z njo čez 20.000 gledalcev je v nedeljo lepo počastila spomin na pokojnega skakalca Janeza Polde. V vsej zgodovini Planice še nikoli ni bila bolj veličastna kot v nedeljo, ko so se na veliki 120 m skakalnici v tekmovalstvu za III. memorial Janeza Polde zbrali vsi najboljši srednje-evropski skakalci na čelu z olimpijskim zmagovalcem Jiříjem Raško. Prekrasno vreme in izredno ugodni tekmovalni pogoji so obetali enkratno prireditev.

Točno ob napovedanem začetku tekmovalstva so se ob znaku fanfar po doskočišču spustili z zastavami nastopajočih držav proslavljeni alpskega smučanja in predali venec našim olimpijskim tekačem, katerega so odnesli na Poldeov grob na Dovje.

Po uvodnih svečanostih so tekmovalci izvedli najprvo poizkusni skok. Vsi favoriti so bili že v poizkusnem skoku izredno dolgi in lepi, tako da je bilo pričakovati v tekmovalstvu ogorčen boj za najvišja mesta.

Kljub izredno hudi konkurenci pa je borba za najvišji naslov to pot izostala. Jiří Raška je bil nepremagljiv. V prvi seriji je sicer njegov rojak Josef Matouš dosegel najdaljši skok z 125 metri, vendar je Raška kljub 2 m krajšemu skoku zaradi izrednega sloga in zanesljivega doskoka dobil boljšo oceno sodnikov in prevzel vodstvo. Od naših skakalcev je lepo skočil Pečar, vendar je bil za boljšo uvrstitev prekratek. Gledalci so mnogo pričakovali od Eržena, vendar je ponovno zamudil odziv in imel precejšnje težave v zraku, tako da je bil njegov skok dolg samo 87 m. Vse nadaljnje upanje je bilo uprto v Ludvika Zajca, ki pa je po izredno lepem slogu

pristal »le« pri 107 m. Očitno je bilo, da so naši skakalci zadovoljili z lepim slogom, vendar so bili prekratki. V drugi seriji so organizatorji skrajšali odskočno mizo. Vsi slabši tekmovalci so skočili manj, naši pa so v glavnem dosegli iste daljine, tako da se vrstni red bistveno ni spreminil.

Ko pa je bil na zaletišču Jiří Raška je med gledalci završalo. In niso se zmotili, Raška je odskočil z mize in letel kot puščica, niti trenil ni v zraku. Letel je daleč in izgledalo je, kot da hoče še naprej. Merilci so izmerili 125 m, v izrednem slogu in sigurnem doskoku. Nobenega dvoma ni bilo več, kdo bo letošnji junak Planice in za mnoge gledalce je bilo tekmovalstvo končano. Ostali tekmovalci kljub lepim skokom vrstnega reda niso mogli več spremeniti.

Tako se je končalo še eno od velikih tekmovalstev, ki ne bo tako kmalu pozabljeno. Še dolgo bodo ostali živi spomini na izredne skoke Raške in Matouša, na prekrasen dan in lepo dolino pod Pon-

cam, ki bo naslednje leto prizorišče še večjih polegov na novi planiški velikanki.

Rezultati:

1. Raška (CSSR) 248,0 (123, 125), 2. Matouš (CSSR) 229,0 (125, 114), 3. Schuster (Av.) 215,5 (116, 114), 11. Zajc (Jug.) 201,5 (107, 107), 13. Mesec (Jug.) 198,0 (109,109), 16. Pečar (Jug.) 192,5 (107, 100).

Moštveno za memorial Janeza Polde:

1. CSSR (Raška, Matouš, Hubač) 685,0, 2. Avstrija (Schuster, Gosler, Bachler) 629,5, 3. Jugoslavija (Zajc, Mesec, Pečar) 572,0.

Srečanje z bivšimi učenci — današnjimi olimpijci

Strokovni šoli ŽIC sta lahko ponosni, ker ne dajeta družbi le dobrih strokovnih delavcev, temveč tudi vrsto odličnih športnikov, med katerimi je tudi več letošnjih olimpijcev. Mladinski komite omenjenih šol je po olimpijskih igrah v Grenoblu odločil povabiti bivše učence — udeležence olimpiade na sre-

čanje in razgovor. Srečanju, ki je bilo v sredo, 20. t. m. v Čufarjevem gledališču, so se odzvali olimpijci Ludvik Zajc, Alojz Kerštajn, Albin Felc, Ivan Ravnik, Ivan Jan in alpinist Klavdij Mlekuš. Poleg teh pa tudi novinar Dela H. Ubeleis iz Ljubljane.

Ob pomoči sošolca Ljuba Jasniča je vodila razgovor s športniki Majda Jakšičeva. Olimpijci so odgovarjali na različna vprašanja in predvsem seznanili sedanje učence poklicne in tehnične srednje šole ŽIC o pričetku športnega udejstvovanja, o trudu, ki ga je zahteval trening poleg študija, o doseženih uspehih, o osebnem zadovoljstvu ob uvrstitvi v Grenoblu in tudi o osebnih doživetjih. Najbolj srečen je bil tokrat Ludvik Zajc, ki je pripeljal na Jesenice mlado Lise z Norveške kot ženo.

Iz lepo tekočega razgovora bi lahko razbrali le eno, da so vsi podčrtali osnovno misel: »S trudom do uspehov«. Potem, ko je ravnatelj šol

tov. Lorenčič objavil rezultate tekmoval v Bohinju in v Trbižu, razdelil diplome in čestital bivšim učencem in današnjim olimpijcem k doseženim uspehom, je tov. Ubeleis govoril o poteku letošnjih olimpijskih iger v Grenoblu in svoje izvajanje ilustriral s številnimi barvnimi diapozitivi.

Svoj film o alpinističnih podvigih je pokazal tudi poznani alpinist Mlekuš, ki pa zaradi tehnične okvare na aparaturi barvnih diapozitivov ni mogel prikazati. To pomanjkljivost je lepo nadoknadil Janez Horvat s prikazom lastnega filma o letošnjih mednarodnih sankaskih tekmah v Innsbrucku.

Srečanje sedanjih učencev strokovnih šol ŽIC z nekdanjimi učenci in današnjimi vrhunskimi športniki, ki je lepo uspelo, je zaključil predsednik mladinske organizacije šol tov. Verdnik s podelitvijo knjižnih nagrad bivšim učencem in današnjim olimpijcem.

P. U.

Ludvik Zajc, na sliki s svojo ženo Lise, je bil tudi v nedeljo najboljši Jugoslovan